

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra pedagogiky

TVORBA, REALIZACE A EVALUACE SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍHO PROGRAMU PRO RODINY DVOJČAT

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ivana Bártová

Sociální péče, obor Sociální práce

léta studia (2009-2012)

Vedoucí práce: *Mgr. Šárka Káňová*

Plzeň, 8. června 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 8. června 2012

.....
vlastnoruční podpis

Obsah

Úvod.....	1
1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍLŮ PRÁCE	2
2 NÁROČNÉ ŽIVOTNÍ SITUACE RODIN S DVOJČATY	3
2.1 Vícečetné těhotenství.....	3
2.1.1 Vícečetné těhotenství a jeho rizika	3
2.1.2 Vícečetný porod	4
2.2 VÝVOJ A VÝCHOVA DVOJČAT	4
2.2.1 Vývoj a výchova dvojčat od narození do konce předškolního věku	4
2.2.2 Vývoj a výchova dvojčat školního věku a dvojčat v pubertě	5
2.3 ZNEVÝHODNĚNÍ RODIN DVOJČAT.....	6
2.3.1 Sociální nevýhody	6
2.3.2 Finanční nevýhody	6
2.4 SOCIÁLNÍ SLUŽBY POSKYTOVANÉ RODINÁM	7
3 OBČANSKÝ SEKTOR JAKO PROSTOR PRO KOMUNITNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCI.....	9
3.1 OBECNĚ O OBČANSKÉM SEKTORU.....	9
3.2 HISTORIE CHARITATIVNÍ A SPOLKOVÉ ČINNOSTI	9
3.3 CHARAKTERISTIKA ORGANIZACÍ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI	10
3.4 TYPY NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	12
3.4.1 Občanské sdružení	14
3.5 VIZE, POSLÁNÍ, FUNKCE A CÍLE OBČANSKÝCH ORGANIZACÍ	15
3.6 KOMUNITNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE	15
4 ORGANIZACE POMÁHAJÍCÍ RODINÁM S DVOJČATY	17
4.1 ČESKOMORAVSKÁ ASOCIACE KLUBŮ DVOJČAT A VÍČERČAT	17
4.2 CENTRUM POMOCI RODINÁM S VÍČERČATY – KLUB DVOJČAT A VÍČERČAT, O.S.	18
4.3 KLUB DVOJČAT A VÍČERČAT PLZEŇ	18
5 DOBROVOLNICTVÍ V PROSTŘEDÍ OBČANSKÉHO SEKTORU.....	20
5.1 DEFINICE A ČLENĚNÍ DOBROVOLNICTVÍ.....	20
5.2 DOBROVOLNÍK	22
5.3 PRÁCE S DOBROVOLNÍKY	23
5.3.1 Koordinátor dobrovolníků.....	23
5.3.2 Získávání, výběr a zaškolení dobrovolníků	23
5.3.3 Supervize	24
5.4 DOBROVOLNICKÉ CENTRUM.....	25
5.4.1 Historie	25
5.4.2 Poslání dobrovolnických center	25
5.4.3 Regionální dobrovolnické centrum v Plzni	25
6 DOBROVOLNICKÝ PROGRAM ASISTENT DO RODINY	27
6.1 VZNIK PROGRAMU	27
6.2 CHARAKTERISTIKA PROGRAMU	28
7 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	29
7.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉ STRATEGIE.....	29
7.1.1 Role výzkumníka	30
7.2 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO SOUBORU	30
7.2.1 Rodiny s dvojčaty	31
7.2.2 Dobrovolníci.....	31
7.3 OPERACIONALIZACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	31

7.4	VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH METOD	35
7.4.1	Polostrukturovaný rozhovor	35
7.4.2	Dotazník	35
7.4.3	Analýza dokumentů	35
7.5	PROSTŘEDÍ A SBĚR DAT	36
7.6	ZPŮSOBY VYHODNOCOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	36
8	VÝSLEDKY	38
8.1	RODINY S DVOJČATY	38
8.1.1	Oblast seznámení s programem	38
8.1.2	Oblast průběh programu	38
8.1.3	Oblast přínos pro zúčastněné	40
8.1.4	Silné a slabé stránky programu	41
8.2	DOBROVOLNÍCI	42
8.2.1	Oblast seznámení s programem	42
8.2.2	Oblast průběh programu	42
8.2.3	Oblast přínos pro zúčastněné	44
8.2.4	Silné a slabé stránky programu	44
9	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ	46
10	DOPORUČENÍ PRO PROGRAM	49
	ZÁVĚR	51

Úvod

V současnosti přibývá rodin s dvojčaty a vícčaty. Bohužel existuje málo publikací o výchově a péči o tyto děti a ještě méně organizací, které by se pomocí těchto rodinám věnovaly. V této práci jsem na danou problematiku chtěla poukázat, protože já sama jsem se stala součástí programu, který se pomocí rodinám s dvojčaty zabývá.

Na jaře roku 2011 mi byla nabídnuta spolupráce v občanském sdružení Klub dvojčat a vícčat Plzeň. Jednalo se o vytvoření a následnou koordinaci programu pro rodiny s vícčaty, který jim měl ulehčit péči o jejich děti. Byla to pro mě veliká příležitost a výzva, a proto jsem s touto spoluprací souhlasila.

Předkládaná bakalářská práce je empirického rázu, jde o kvalitativně zaměřené výzkumné šetření typu evaluace – tedy hodnocení výše popsaného programu, respektive o ověření fungování jeho pilotního ročníku v praxi.

Výsledky výzkumného šetření budou po dohodě s organizací využity nejen pro program a jeho programové pracovníky, ale zároveň i jako dokument k nahlédnutí rodinám, ať už stávajícím účastníkům nebo těm, které by se mohly programu zúčastnit do budoucna.

A jelikož se výzkumné šetření týkalo sociálně aktivizačního programu pro rodiny s dvojčaty, který realizuje občanské sdružení, považovala jsem za důležité v teoretické části uchopit základní pojmový aparát, který je pro čtenáře této práce důležitý k pochopení a dobré orientaci v části praktické. Zabývám se pojmy *náročná životní situace*, se kterými se tyto rodiny potýkají, *občanský sektor* jako prostor pro komunitní sociální práci, blíže se zabývám a definuji i pojem *občanské sdružení*. Po těchto dvou důležitých teoretických kapitolách seznamuji čtenáře s konkrétními organizacemi pomáhajícími rodinám s vícčaty. A protože se evaluace týkala dobrovolnického programu, zabývala jsem také dobrovolnictvím v občanském sektoru. Nakonec představuji konkrétní program.

1 Vymezení výzkumného problému a cílů práce

V dnešní době existuje mnoho neziskových organizací, které jsou směřovány k osobám se zdravotním postižením, k seniorům, k bezdomovcům, k osobám závislým na návykových látkách či například osobám společensky vyloučeným. Kromě těchto cílových skupin se však najdou i jiní lidé, resp. cílové skupiny, které potřebují pomoc. Jedná se například o rodiny s dvojčaty.

Rodiny dvojčat jsou podle všeho znevýhodněny jak finančně, tak časově. Potřebují všechno dvakrát, takže finanční náklady jsou na rozdíl od jednoho dítěte dvojnásobné. Výchova dětí je dle samotných rodin velice psychicky náročná. Rodiny se též jen těžko mohou účastnit některých volnočasových aktivit na rozdíl od rodin s jedním dítětem, protože matky k sobě potřebují druhou dospělou osobu, aj.

Této cílové skupině se začala v České republice poprvé věnovat paní Mgr. Klára Rulíková a to v roce 1995, kdy v Praze založila občanské sdružení „Klub dvojčat a vícerčat, o. s.“. Klub reagoval na potřeby rodin a postupně rozšiřoval své poslání. Od roku 1997 začaly vznikat jeho pobočky a v roce 2011 vznikla i pobočka v Plzni s názvem Klub dvojčat a vícerčat Plzeň.

Plzeňský klub hned ten samý rok vytvořil a realizoval pilotní ročník programu Asistent do rodiny. Jeho cílem je *„ulevit rodině v péči o dvojčata a vícerčata. Program má rodinám poskytnout možnost účastnit se volnočasových aktivit, které by pro matku se dvěma a více dětmi byly neuskutečnitelné nebo velice náročné.“*

Autorka bakalářské práce se tomuto programu začala věnovat blíže, tedy pomocí rozhovorů, dotazníků a analýzy dokumentů sledovala hlavní výzkumný cíl této práce, který spočíval ve *„zjištění míry spokojenosti s dosavadním fungováním programu“*. Autorka si jako symbolický cíl určila: *„upozornit na konkrétní cílovou skupinu a na její potřeby“*, protože je této cílové skupině věnováno málo pozornosti. Cíl práce, který bude možno aplikovat do praxe, zní: *„vymezit silné a slabé stránky programu, které napomohou k jeho lepšímu fungování“*.

2 Náročné životní situace rodin s dvojčaty

Tato kapitola je věnována problematice rodin dvojčat. Popisuje problematiku již od těhotenství přes porod a výchovu dvojčat. Dále představuje nevýhody těchto rodin vůči rodinám s jedním nebo více dětmi, ale s několika ročním odstupem. Na konci kapitoly je nastíněna sociální pomoc těmto rodinám.

Nejdříve ale považuje autorka za důležité vymezit pojem „životní situace“. Tento termín vychází z pojmu „sociální fungování“, který Longres (1995, s. 546 in Navrátil, 2001) definuje jako „*sociální pohodu, zvláště ve vztahu ke schopnosti jednotlivce zvládat rolová očekávání přidružená k jeho konkrétní roli a statusu.*“ Sociální pracovník by měl pro účinnou práci s klientem seznámit s jeho individuální konfigurací bariér a předpokladů sociálního fungování daného klienta. Tato specifická konfigurace je označována výše zmíněným pojmem „životní situace“ (Navrátil, 2001).

2.1 Vícečetné těhotenství

Vícečetné těhotenství znamená, že bylo oplozeno více vajíček nebo došlo k časnému rozdělení zárodku na více částí, z nichž se vyvinulo více jednotlivých plodů. Vícečetných těhotenství v poslední době přibývá. Daný jev souvisí s hormonální léčbou nepravidelného cyklu, s umělým oplodněním a s věkem matky. Kromě tohoto má i velký význam dědičnost (Vítková Rulíková, 2009).

2.1.1 Vícečetné těhotenství a jeho rizika

Všechna vícečetná těhotenství jsou považována za rizikové. Matčín organismus je zatěžován vícenásobně (podle počtu plodů), nejvíce děloha, srdce, celý oběhový systém, játra, ledviny a cévy dolních končetin. Tato těhotenství jsou často doprovázena vznikem různých těhotenských problémů, například těžší formy těhotenského zvracení, anémie, krvácení, vysoký tlak a možnost potratu (Rulíková, 2008).

Největším a zároveň nejčastějším rizikem vícečetného těhotenství je předčasný porod. Až 50% dvoučetných těhotenství končí v období mezi 26. a 37. týdnem těhotenství. U předčasného porodu hrozí dětem dýchací a neurologické komplikace. Důsledkem předčasného porodu je nízká porodní hmotnost (tedy dítě s porodní hmotností nižší než 2500 g). U dvojčat se udává průměrná porodní hmotnost 2,4 kg (Rulíková, 2008).

Nízká porodní hmotnost může být také způsobena opožděným nitroděložním růstem, jehož příčina není zcela známá, nebo transfuzním syndromem. Transfuzní syndrom se vyskytuje u dvojčat, jež mají jednu společnou placentu. Dochází k nestejnomyernému příjmu živit, který způsobuje, že jedno z dvojčat zásobuje krví druhé a sama se stává chudokrevným a podvyživeným (Rulíková, 2008).

Pat Preedy taktéž řadí mezi nejčastější komplikace těhotenství předčasný porod a tím pádem i nízkou porodní váhu. Kromě nízké porodní váhy může být následkem předčasného porodu vyšší riziko výskytu mozkové obrny. Mezi časté poruchy dvojčat a mnohem častěji vícčetat se řadí rozštěp patra a srdeční poruchy, které mohou být zapříčiněny transfuzním syndromem (Higher Incidence of disability in multiples. In: *Curtin University Australia* [online]. 2010. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://tandm.curtin.edu.au/sn/sn1.cfm>).

2.1.2 Vícečetný porod

Způsob vedení porodu se liší podle porodnice a samozřejmě podle situace. Pokud porod probíhá v termínu a děti jsou hlavičkami dolů, volí se normální, tj. přirozený porod. Ten však může být i uměle vyvolán, nebo může celý probíhat spontánně. Každopádně doba mezi jednotlivými porody nesmí trvat déle než 20 minut, protože druhé dítě je ohroženo nedostatkem kyslíku. Jestliže je jedno nebo obě děti v jiné poloze než hlavou dolů, volí se císařský řez, který může probíhat buď v celkové anestezii (matka porod prospí), nebo v epidurální anestezii (matka je při vědomí, ale má znečitlivělou dolní polovinu těla) (Rulíková, 2008).

2.2 Vývoj a výchova dvojčat

Přestože autorka práce nestuduje učitelství a není jejím úkolem zaměřit se na výchovu, považuje tuto podkapitolu za důležitou k nastínění situace rodin dvojčat.

2.2.1 Vývoj a výchova dvojčat od narození do konce předškolního věku

Jestliže se dvojčata narodila předčasně, musí absolvovat pobyt na jednotce intenzivní péče. Ale to kolikrát není jejich jediný pobyt v nemocnici. Dvojčata mají sníženou imunitu, takže jejich nemocnost je vyšší než u „mono“ dítěte, a to právě souvisí s hospitalizací v nemocnici. Kromě snížené imunity je pro dvojčata také specifické nestejný motorický vývoj. Častou situací bývá i návštěva rehabilitačního cvičení (Rulíková, 2008).

Od jednoho roku života už dvojčata začínají chodit. Problém ale nastává s řečovým vývojem, který bývá mnohdy opožděný. U 40 % dvojčat se vyskytuje „řeč dvojčat“, tzv. kryptofázie. Dvojčata si vytváří svá slova, kterým rozumí převážně jenom ona. Nemají potřebu vyhledávat jiné kontakty s okolím, vystačí si samy. Pro správný rozvoj řeči je také potřeba neoznačovat dvojčata za jednu osobu, protože se pak u nich nerozvíjí sebepojetí, tedy si neuvědomují své „já“ (Rulíková, 2008).

Pat Preedy, akademická pracovnice a autorka publikací, která se dlouhodobě věnuje i výzkumu dvojčat a vícčrat, také upozorňuje na častější výskyt opožděného řečového vývoje. Konstatuje, že vzhledem k tomu, že se rodiče musí věnovat dvěma stejně starým dětem, omezuje se dialog mezi rodičem a dítětem, což zapříčiňuje nedostatečný řečový vzor. Stejně jako Rulíková popisuje možný výskyt „tajné řeči“ dvojčat. Ta se natolik znají, že nepotřebují používat adekvátní řeč. Dále Dr. Preedy upozorňuje i na problémy v oblasti sociální zralosti a jemné motoriky. Toto opoždění často vede i k izolaci dvojčat od ostatních dětí (Are multiples more likely to be delayed and why?. In: Curtin University Australia [online]. 2010. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://tandm.curtin.edu.au/preschool/p2.cfm>).

V předškolním věku jsou dvojčata začleňována mezi jiné děti v mateřské škole, což zapříčiňuje snižování jejich závislosti jednoho na druhém. Dvojčata by se měla vést k samostatnosti, měly by se objevovat přednosti každého z nich. V této době se také rozhoduje o jejich nástupu na základní školu. Často se stává, že dvojčata nejsou ještě sociálně zralá a doporučuje se jejich odklad (Rulíková, 2008).

2.2.2 Vývoj a výchova dvojčat školního věku a dvojčat v pubertě

Ve školním věku se u dvojčat poměrně často vyskytuje lehká mozková dysfunkce projevující se dysgrafií a dyslexií, popř. dyskalkulií a dysortografií. Problémy také nastávají nevhodným přístupem učitelů, jejich častou chybou bývá, že dvojčata berou jako jednotku nebo je srovnávají (Rulíková, 2008).

Ve škole se u vícčrat objevuje porucha pozornosti s hyperaktivitou častěji než u „mono-děti“. Impulzivita a nepozornost dětí způsobuje častější chybování při četbě, což má za následek nepochopení čteného textu (The School Years. In: Curtin University Australia [online]. 2010. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://tandm.curtin.edu.au/school>).

U dvojčat probíhá puberta stejně jako u „mono“ dětí, tedy se jedná o období vzdoru, ale ve většině případů není tolik bouřlivé jako u jednotlivců. Často se stává, že se dvojčata v tomto období snaží odlišit a bojují o svoji identitu (Rulíková, 2008).

2.3 Znevýhodnění rodin dvojčat

2.3.1 Sociální nevýhody

Rodiny jsou znevýhodněny okamžitě po narození dvojčat. Jedná se zejména o kočárky pro dvojčata, které se nevejdou do běžných dveří, do výtahů, do uliček mezi regály v obchodech aj. Přeprava městskou hromadnou dopravou je složitější než u „mono“ kočárků, protože kočárek pro dvě děti je mnohem těžší (Vítková Rulíková, 2009).

Jakmile dvojčata vyrostou z kočárku, nastává problém s účastí v mateřských a jiných centrech, která nabízejí různé kroužky (cvičení, plavání aj.). Program bývá velice často přizpůsoben tomu, že jedna matka pracuje s jedním dítětem. U dvojčat je tedy potřeba druhé dospělé osoby (Vítková Rulíková, 2009).

2.3.2 Finanční nevýhody

Hlavní nevýhodou samozřejmě je, že rodina musí kupovat všechno dvakrát. Proto je potřeba zmínit výši peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku. Podpůrní doba u peněžité pomoci v mateřství činí u matky, jež porodila dvě děti, 37 týdnů a výše peněžité pomoci v mateřství za jeden kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu (Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění). Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který o nejmladší dítě osobně a řádně pečuje celý kalendářní měsíc a to celodenně. Rodičovský příspěvek je vyplácen nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte. Rodič může volit výši rodičovského příspěvku na základě splněných podmínek dané zákonem (Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře). Pro naši situaci je ovšem důležitá věta: *„Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který o nejmladší dítě osobně a řádně pečuje celý kalendářní měsíc a to celodenně.“* Kde je zmíněno, že rodič dostává příspěvek pouze na jedno dítě, tedy starší z dvojčat jako by nebylo. A právě tato situace komplikuje rodinám finanční situaci. Je v nevýhodě oproti rodinám, které mají děti s několikaletým odstupem. Pro přehlednost autorka přikládá tabulku vypracovanou Klárou Vítkovou Rulíkovou, která sice není aktuální, ale pro představu je dostačující.

Tabulka č. 1: Sociální dávky

	1 dítě	Dvojčata	2 děti odstup 1 rok	2 děti odstup 3 roky	Trojčata	3 děti odstup 1 rok	3 děti odstup 3 roky
první porodné	13 000	26 000	13 000	13 000	39 000	13 000	13 000
první PPM	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 8 měs. (118 512)	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 8 měs. (118 512)	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 6 měs. (88 884)
první RP	7 600 x 30 měs. (228 000)	7 600 x 28 měs. (212 800)	7 600 x 6 měs. (45 600)	7 600 x 30 měs. (228 000)	7 600 x 28 měs. (212 800)	7 600 x 6 měs. (45 600)	7 600 x 30 měs. (228 000)
druhé porodné	-	-	13 000	13 000	-	13 000	13 000
druhá PPM	-	-	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 6 měs. (88 884)	-	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 6 měs. (88 884)
druhý RP	-	-	7 600 x 30 měs. (228 000)	7 600 x 30 měs. (228 000)	-	7 600 x 6 měs. (45 600)	7 600 x 30 měs. (228 000)
třetí porodné	-	-	-	-	-	13 000	13 000
třetí PPM	-	-	-	-	-	14 814 x 6 měs. (88 884)	14 814 x 6 měs. (88 884)
třetí RP	-	-	-	-	-	7 600 x 30 měs. (228 000)	7 600 x 30 měs. (228 000)
CELKEM Kč	329 884	357 312	477 368	659 768	370 312	624 852	989 652

Zdroj: převzato od Rulíková, K. Vítková, 2009, s. 125

2.4 Sociální služby poskytované rodinám

Sociální služby poskytované rodinám můžeme rozlišit podle několika kritérií: 1. podle délky trvání na krizové a dlouhodobé, 2. podle prostředí na služby poskytované v domově rodiny, v instituci specializované na práci s rodinou, v komunitním centru a jinde, 3. podle užití metody práce s rodinou na poradenství, odborně vedenou terapii, svépomocné skupiny a jiné a 3. podle toho, co dalo podnět k práci s rodinou např. ohrožené dítě (Matoušek a kol., 2003).

U „duo-rodin“ se jedná zejména o poradenské služby, které jsou poskytované ve specializovaných institucích, kde mohou řešit problémy rodinného soužití a výchovy dětí. Kromě toho spočívá poradenská služba i v obhajování práv rodiny vůči jiným subjektům. Dalšími důležitými službami, které se mohou kombinovat s poradenstvím, jsou vzdělávací programy. Tyto programy jsou dlouhodobé a jejich cíle jsou formulovány obecně, např. podpora rodičů v rodičovské roli aj. Dále sem řadíme terapeutické služby, které můžeme rozdělit na svépomocný typ a typ profesionálně vedený. A posledními službami jsou preventivní programy, kde jakkoliv hendikepované rodině pomáhá buď profesionální pracovník, nebo zaškolený dobrovolník. Tyto programy jsou dlouhodobé a kontakt rodiny s pracovníkem je pravidelný (Matoušek a kol., 2003).

V našem případě tak, jak o tom bude řeč dále, se jedná o svépomocnou skupinu, kde se rodiny navzájem podporují, radí si, dělí se spolu o své zkušenosti, a to jim pomáhá

k psychické pohodě. Kromě toho mají rodiny k dispozici preventivní program, kdy se matka s dvojčaty pravidelně setkává s dobrovolníkem, který jí pomáhá v předem stanovených oblastech. Tato pomoc je poskytována v rámci občanského sektoru, který je blíže popsán v následující kapitole.

3 Občanský sektor jako prostor pro komunitní sociální práci

Autorka práce se v této kapitole snažila vymezit důležité pojmy týkající se činnosti neziskových organizací. Do kapitoly zahrнула obecné informace o občanském sektoru, historii charitativní a spolkové činnosti, charakteristiku a typologii neziskové organizace, také důležitosti, které nezisková organizace musí mít stanovené a nakonec vymezení komunitní sociální práce. Tyto kapitoly jsou důležité pro lepší pochopení a orientaci v systému občanského sektoru, do kterého spadá i občanské sdružení, kterým je Klub dvojčat a vícerčat Plzeň a který je založen na komunitní práci.

3.1 Obecně o občanském sektoru

Pojem občanský sektor pochází z rozdělení národního hospodářství, které je tvořeno soukromým ziskovým sektorem, veřejným neziskovým sektorem, soukromým neziskovým sektorem a sektorem domácností. Pro soukromý neziskový sektor lze užít i označení občanský sektor nebo třetí sektor. Jedná se o formální sektor, který je odlišný od státu a trhu a jeho oblast působení je zaměřena na jiné cíle než na dosahování zisku. Do tohoto sektoru zahrnujeme řadu organizací, které jsou tvořeny občanskou společností (Skovajsa a kol., 2010).

Občanská společnost je chápána jako prostor svobodného občanského jednání a sdružování mezi rodinou a státem. Existuje mnoho rozdílných a často neslučitelných názorů na vysvětlení občanské společnosti. Podle Skovajsy (2010) jde především o oblast lidského sdružování neformálního nebo formálního charakteru, hnutí a iniciativ, spolků, společností, církví, asociací, klubů, sborů, nadací a dalších subjektů, které usilují o naplnění různých cílů. Občanská společnost funguje v demokratickém politickém systému jako zprostředkovatel zájmů a požadavků občanů směrem ke státu, podílí se na utváření veřejného mínění včetně představ veřejnosti o obecném blahu, ovlivňuje a kontroluje veřejnou moc (Skovajsa a kol., 2010).

3.2 Historie charitativní a spolkové činnosti

V roce 1867 byla charitativní a spolková činnost upravena říšským zákonem. Tehdy vznikaly vlastenecké spolky podporující umění, kulturu, vědu a vzdělání. Když v roce 1918 vznikl samostatný stát, otevřel se prostor pro svobodnou činnost různých dobrovolných soukromých iniciativ v sociální oblasti, v oblasti zdravotní péče, kultury,

vzdělání, péče o děti a mládež, vznikaly charitativní spolky aj. Tyto dobrovolné neziskové organizace se zřizovaly na základě spolkového práva. Mnoho spolků se věnovalo péči o chudé občany a o mládež. V sociální péči bylo po roce 1930 zaregistrováno 5140 spolků (Rektořík a kol., 2007).

Neziskové organizace zdokonalovaly svoji činnost a odbornost a směřovaly k vyšší institucionalizaci. Ale v roce 1939 přišla německá okupace a rozvoj organizací byl přerušeno. V Protektorátu Čechy a Morava měly spolky vymezenou činnost v rámci Národního souručenství (Rektořík a kol., 2007).

V období mezi roky 1945 a 1948 probíhalo obrození dobrovolné spolkové činnosti, ale po roce 1948 byly organizace zcela podřízeny stranickému (komunistickému) vedení. Všechny organizace musely mít za předsedu člena komunistické strany, který dohlížel nad dodržováním vytyčeného směru daného tehdejší ústředním výborem komunistické strany (Rektořík a kol., 2007).

Po sametové revoluci, tedy po roce 1989, se zřizovaly různé nadace a nezávislé spolky a tím byly oživeny občanské svobody a práva (Rektořík a kol., 2007). Do roku 1997 vzniklo na území České republiky 55 000 nestátních neziskových organizací, kdy 48 500 z nich tvořila občanská sdružení (Matoušek, 2003).

V dnešní době je svoboda sdružování poznamenána adaptací společnosti na tržní podmínky. Nezisková organizace si musí prosazovat svoje místo. Z finančního hlediska je velice handicapována, což se projevuje i při získávání profesionálních zaměstnanců, kteří v ziskovém sektoru mají vyšší mzdové ohodnocení než v sektoru neziskovém. Ale i přesto se neziskový sektor prosazuje a občanské iniciativy překovávají vzniklé obtíže (Rektořík a kol., 2007).

3.3 Charakteristika organizací občanské společnosti

Na začátku této podkapitoly je důležité říci, že v českém jazyce je mnoho termínů sociálního prostředí, který mají stejný význam. Patří sem například organizace občanské společnosti, občanská organizace, nezisková organizace. Autorka práce tyto termíny vzájemně zaměňuje.

Termín organizace občanské společnosti vystihuje, že jsou dané organizace vytvářeny občany, což znamená, že jsou samostatné a nezávislé na státu, zároveň se

předpokládá neziskovost a přítomnost prvků dobrovolnosti. Termín občanská společnost je kratší verze organizace občanské společnosti (Bačuvčík, K terminologii neziskového sektoru). Jelikož tyto organizace nemají jako hlavní cíl zisk, lze je označit termínem nezisková organizace.

Nezisková organizace je organizace, která nebyla zřízena za účelem vytváření zisku. Jestliže vytváří nějaký zisk, tak se investuje do předem definovaných činností ve sféře veřejného zájmu (Matoušek, 2003).

Občanské organizace se diferencují podle několika třídících znaků. Někteří autoři, například Rektořík řadí mezi tato kritéria zakladatele, globální charakter poslání, právně organizační norma, způsob financování a charakteristika realizovaných činností (Rektořík a kol., 2007).

Podle zakladatele je možno občanské organizace rozdělit na veřejnoprávní organizace, soukromoprávní organizace a veřejnoprávní instituce, kdy veřejnoprávní organizace jsou založené veřejnou správou nebo samosprávou, soukromoprávní organizace zakládá soukromá fyzická nebo právnická osoba a veřejnoprávní instituce vznikají jako povinnost ze zákona (Rektořík a kol., 2007). V případě Klubu dvojčat a vícčrat Plzeň jde o soukromoprávní organizaci, protože byla založena skupinou fyzických osob.

Podle globálního charakteru poslání se občanské organizace člení na organizace veřejně prospěšné a organizace vzájemně prospěšné. Organizace veřejně prospěšné se zakládají za účelem uspokojování potřeb veřejnosti. Organizace vzájemně prospěšné zakládají skupiny lidí, jež jsou spjaty společným zájmem, a jejich posláním je uspokojování svých vlastních potřeb (Rektořík a kol., 2007). Jak už bylo zmíněno výše, tak Klub založila skupina fyzických osob se společnými zájmy a to za účelem uspokojování svých vlastních potřeb, takže se jedná o organizaci vzájemně prospěšnou.

Podle právně organizační normy se organizace dělí podle toho, na základě jakého zákona jsou vytvořeny. Jedná se zákony č. 218/2000 Sb. rozpočtová pravidla a č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů nebo o zákon č. 513/1991 Sb. (Obchodní zákoník) či jiné zákony platné pro neziskové organizace (Rektořík a kol., 2007).

Podle financování se neziskové organizace člení na organizace financované zcela z veřejných rozpočtů, organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů a organizace

financované z různých zdrojů (Rektořík a kol., 2007). Klub zatím financovaný není, ale v budoucnu bude usilovat o granty a různé dary, takže bude spadat do skupiny organizací financované z různých zdrojů.

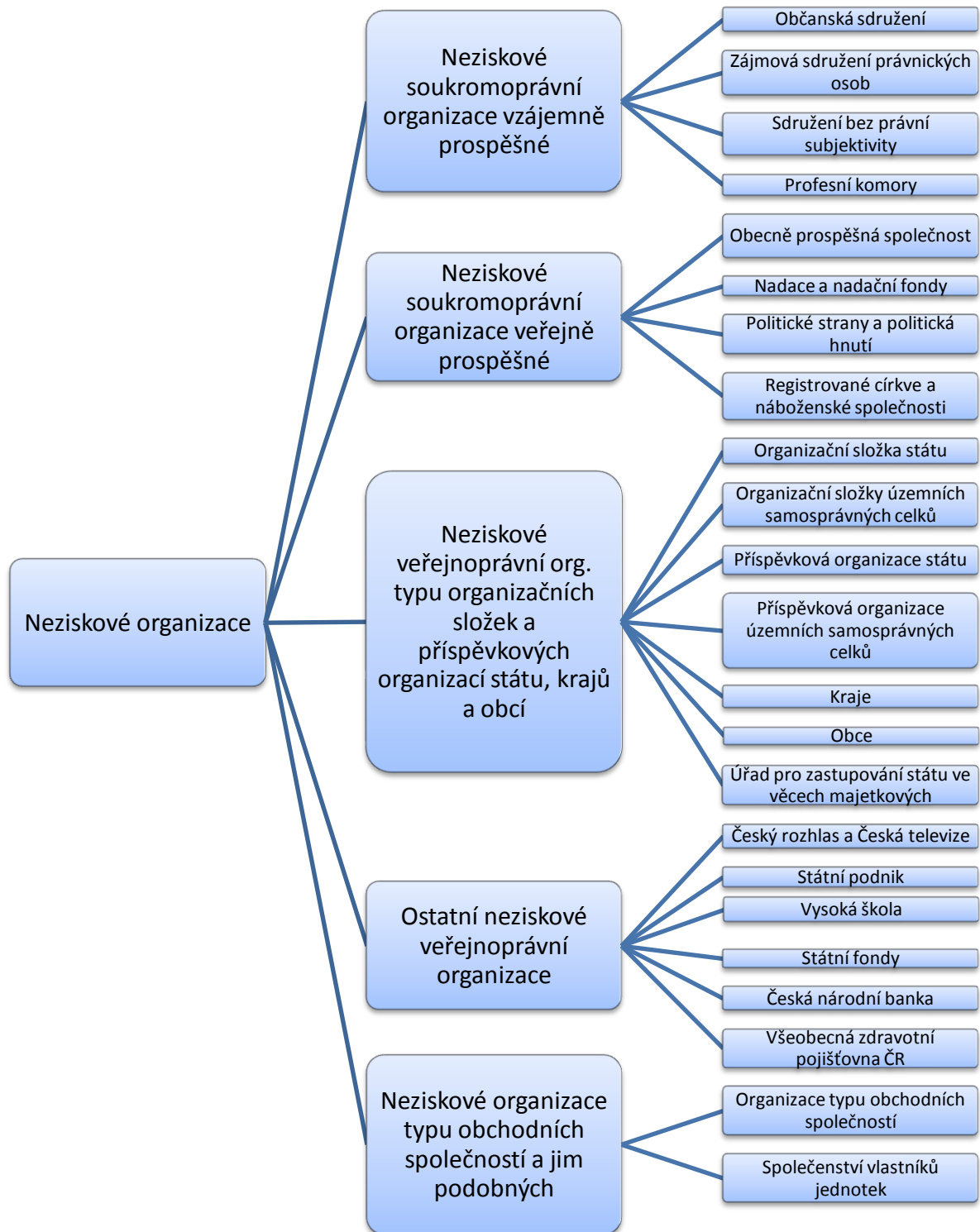
Jako poslední je kritérium charakteristiky realizovaných činností. Neziskové organizace lze charakterizovat společnými znaky, jako že jsou právnickými osobami, nejsou založeny za účelem podnikání a produkce zisku, uspokojují potřeby občanů a mohou, ale zároveň nemusí být financovány z veřejných rozpočtů, nebo společnými znaky pro soukromé neziskové organizace, tedy že mají zákonem povolenou autonomii vůči okolí, členství v organizaci je dobrovolné a že vytváří většinou neformální struktury sympatizantů.

3.4 Typy neziskových organizací

Organizace působící v občanském, resp. neziskovém sektoru lze rozdělit do pěti skupin: 1. neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné s globálním posláním vzájemně prospěšné činnosti, 2. neziskové soukromoprávní organizace veřejně prospěšné s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti, 3. neziskové veřejnoprávní organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávných územních celků s globálním posláním veřejná správa a veřejně prospěšná činnost, 4. neziskové ostatní veřejnoprávní organizace s globálním posláním veřejně prospěšná činnost a 5. neziskové soukromoprávní organizace typu obchodních společností a jim podobných s možností globálního poslání veřejně i vzájemně prospěšné činnosti (Rektořík a kol., 2007).

Uvedené rozdělení a další rozvětvení je znázorněné v níže uvedeném schématu typů neziskových organizací. Pro naši situaci je důležitá první skupina, tedy nezisková soukromoprávní organizace vzájemně prospěšná, protože Klub dvojčat a vícerčat Plzeň poskytuje dobrovolnický program pro svoje členy, pravidelná setkávání členů a nepravidelné venkovní srazy. Ale zároveň splňuje i veřejnou prospěšnost, protože pořádá i přednášky a výstavy, které jsou věnované veřejnosti. A protože je klub občanským sdružením, tak autorka tento typ neziskové organizace popisuje blíže.

Schéma č. 1: Schéma neziskových organizací

Zdroj: převzato od Rektořík, 2007

3.4.1 Občanské sdružení

Občanská sdružení upravuje zákon č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů o sdružování občanů. Ten říká, že občané mají právo se svobodně sdružovat bez povolení státního orgánu. Zákon se nevztahuje na sdružování občanů v politických stranách a politických hnutích, k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání, v církvích a náboženských.

Občanské sdružení se registruje na Ministerstvu vnitra České republiky. Návrh k registraci podávají nejméně tři občané (přípravný výbor), z nichž alespoň jednomu je nejméně 18 let. K návrhu se připojují stanovy, které musí obsahovat název sdružení, sídlo, cíl jeho činnosti, orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení, ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem a zásady hospodaření. Návrh podepíše členové přípravného výboru a uvedou svá jména a příjmení, rodná čísla a bydliště (zákon č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů o sdružování občanů).

Sdružení zaniká dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením či pravomocným rozhodnutím Ministerstva vnitra ČR o jeho rozpuštění (zákon č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů o sdružování občanů).

Ovšem od 1. 1. 2014 nabude účinnosti nový občanský zákoník, který s sebou přinese mnohé změny. Občanská sdružení se stanou „spolky“ nebo se transformují na „ústavy“ či na „sociální družstvo“. Základní charakteristikou spolku bude členská organizace, hlavní činností bude spolková činnost vykonávaná členy nebo pro členy a stanovy budou muset být přizpůsobeny občanskému zákoníku. Ústavy budou poskytovat obecně prospěšné služby nebo realizovat obecně prospěšné činnosti v režimu velmi obdobném fungování obecně prospěšné společnosti. Sociální družstvo bude vyvíjet obecně prospěšné činnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje. Členy sociálního družstva budou zaměstnanci družstva, osoby vykonávající pro družstvo práci jako dobrovolníci a osoby, kterým je poskytována služba družstva (Změny v legislativě pro NNO. In: Spiralis-os.cz [online]. 2012. [cit. 2012-06-10]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>).

3.5 Vize, poslání, funkce a cíle občanských organizací

Vypracování **vize** je důležité pro založení občanské, resp. nestátní organizace a pro uplatnění poslání organizace. Vize by měla hledět do daleké budoucnosti, její definice by měla být krátká a srozumitelná a měla by popisovat neměnný stav (Rektořík a kol., 2007).

Poslání organizace je „*stručné vyjádření smyslu existence organizace*“ (Matoušek, 2003, s. 154). Poslání vyjadřuje definici toho, na co se organizace zaměřuje a souvisí s dosažením předpokládaných užitků. Musí být formulováno výstižně a musí se lišit od jiných podobně zaměřených organizací (Rektořík a kol., 2007).

Poslání je naplňováno prostřednictvím **funkcí**, jimiž je i zabezpečována realizace organizace. Jejich výsledkem je buďto produkce statků (služeb), nebo podmínky pro produkci těchto statků. Funkce se diferencují na primární (hlavní) a sekundární (zabezpečovací). Primárními funkcemi se naplňuje poslání organizace a sekundární funkce vytvářejí podmínky pro plnění primárních funkcí (Rektořík a kol., 2007).

Cíle neziskové organizace jsou odvozeny od poslání. Jedná se o stav, kterého má být dosaženo. Rozlišujeme je podle času na cíle dlouhodobé (10-15 let), cíle střednědobé (3-10 let), cíle krátkodobé (méně než 3 roky) a cíle operativní (Rektořík a kol., 2007).

3.6 Komunitní sociální práce

Jelikož se autorka v této kapitole věnuje občanskému sektoru jako prostoru pro komunitní sociální práci a Klub dvojčat a vícerčat Plzeň je postaven na komunitní práci, považuje tedy za důležité tento termín vymežit.

V první řadě je potřeba definovat pojem komunita. Pro tento pojem existuje mnoho definic. Autorka si vybrala pouze jednu z nich, kterou považuje za jasně formulovanou a výstižnou: „*Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě*“ (Hartl, 1997 in Matoušek, 2003). Matoušek (2003) ještě dodává, že komunita má svoji atmosféru, svoje pravidla, normy, způsoby komunikace a svoji hranici, která je více či méně propustní okolí. Warren (in PŘÍHODOVÁ, 2004) definoval pět funkcí komunity, kterými jsou: 1. produkce, distribuce, spotřeba, 2. socializace, 3. sociální kontrola, 4. sociální participace a 5. vzájemná podpora. Podle Musila (1998 in PŘÍHODOVÁ, 2004) se v sociální práci pojmem komunita označuje: 1. Kategorie znevýhodněných (neorganizovaná skupina lidí, která potřebuje pomoc), 2. Komunita zájmů (organizovaná skupina lidí, která má své zájmy a pracuje na

nich), 3. Servisní komunita (organizované propojení komunity obyvatel schopných poskytovat pomoc spolu s profesionální organizací) a 4. Obec (sociální prostor se vztahy mezi znevýhodněnými lidmi a profesionály poskytující pomoc). V našem případě se jedná o komunitu zájmů.

Termín komunitní práce definuje Matoušek (2003, s. 87) jako „*proces pomáhající lidem, aby společnou aktivitou vyřešili problém místní komunity, případně zlepšili podmínky svého života v komunitě.*“ Tomuto pojmu tedy rozumíme jako přístupu k lidem, aby se aktivizovali a sami vyřešili problém a také jako projekt (neboli způsob a postup řešení), jak danou situaci vyřešit (Matoušek, 2003).

Komunitní práce se obvykle dělí na 4 fáze: 1. Zjišťování a analýza potřeb, 2. Plánování, 3. Realizace, 4. Vyhodnocování. Komunitní práce by měla začít analýzou potřeb, aby se skutečně zabývala tím, co komunita považuje za problém. Dalším postupem je komunitní plánování, kdy by realizátoři měli stanovit cíl procesu, prostředky vedoucí ke změně, odhadnout časovou, finanční a personální náročnost a zajistit jiné potřebné předpoklady pro úspěšnost procesu. Třetí fází je realizace naplánovaného procesu a konečnou fází je jeho vyhodnocení (Matoušek, 2003).

Na počátku vzniku Klubu dvojčat a vícercát Plzeň též byly zjišťovány potřeby rodin a podle nichž se plánovala činnost a aktivity klubu. Zrealizovat se dobrovolnický program Asistent do rodiny, organizují se večerní setkání matek dvojčat a venkovní srazy rodin. Tato práce je zaměřena na hodnocení dobrovolnického programu, které završuje komunitní práci jako její poslední fáze.

4 Organizace pomáhající rodinám s dvojčaty

V této kapitole jsou popsány organizace, které pomáhají rodinám dvojčat. Jsou zde definovány jejich poslání a cíle. Jedná se o dvě organizace, které jsou sice rozdílné a nespolupracují spolu, ale obě podporují všechny kluby dvojčat a vícerčat po celé České republice. Tuto kapitolu autorka považuje za nezbytnou, aby upozornila čtenáře na existenci organizací pomáhající rodinám s dvojčaty, kterých je jen pár a zároveň, aby ho seznámila s jejich posláními a hlavními cíly, které jsou důležité pro účinnou pomoc a podporu těchto rodin.

První Klub dvojčat a vícerčat, o. s. založila Klára Vítková Rulíková s dalšími matkami v Praze roku 1995. Práce daného klubu měla kladné odezvy, a proto se od roku 1997 zřizovaly pobočky po celé České republice (O nás. In: Dvojcata.org [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata.org/o_nas).

4.1 Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat

Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat byla založena v roce 2003 z důvodu lepší koordinace a prosazování zájmů a potřeb dvojčat mezi odborníky i laickou veřejností. Jedná se o organizaci, jež zastřešuje Kluby dvojčat a vícerčat působící v jednotlivých regionech v České republice od roku 1995. V čele Českomoravské asociace Klubů dvojčat a vícerčat stojí Mgr. Klára Vítková Rulíková (Kdo jsme. In: Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata-asociace.cz/?page_id=16).

„Posláním Českomoravské asociace Klubů dvojčat a vícerčat je prosazování zájmů rodin s dětmi z vícečetných porodů a zvyšování informovanosti o jejich specifických potřebách“ (Naše cíle a poslání. In: Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata-asociace.cz/?page_id=22).

Mezi hlavní cíle asociace patří *„podpora rodin s dvojčaty a vícerčaty, zvyšování informovanosti o speciálních potřebách rodin s dětmi z vícečetných porodů a rozvoj sítě Klubů dvojčat a vícerčat na území České republiky, vytváření všech podmínek a aspektů v oblasti kvalitativního i kvantitativního rozvoje poskytování informací rodinám s dvojčaty a vícerčaty a jejich prosazování vůči orgánům státní správy a předkládání námětů a doporučení ke koncepcím všech zákonů, vyhlášek a aktivit, které se mohou dotýkat oblasti*

potřeb rodin s dětmi z vícečetných porodů v České republice“ (Naše cíle a poslání. In: Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícěrčat [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata-asociace.cz/?page_id=22).

Hlavní oblasti činnosti asociace jsou konference, semináře a přednášky za účasti předních odborníků, metodické vedení Klubů dvojčat a vícěrčat v celé ČR, publikace týkající se problematiky rodin s dvojčaty a vícěrčaty včetně zahraničních překladů, poradenská činnost jak pro pracovníky s dvojčaty a vícěrčaty (zdravotnický personál, učitelé, psychologové), tak pro rodiče dvojčat a vícěrčat, i dospívající a dospělá dvojčata (Naše cíle a poslání. In: Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícěrčat [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata-asociace.cz/?page_id=22).

4.2 Centrum pomoci rodinám s vícěrčaty – Klub dvojčat a vícěrčat, o.s.

V lednu 2007 bylo zřízeno Centrum pomoci rodinám s vícěrčaty, v němž je poskytováno poradenství řešící sociální, psychologické, pedagogické a výchovné otázky. Nyní je zde zaregistrováno 600 rodin a přibližně 50 poboček (O nás. In: Dvojcata.cz [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata.org/o_nas).

Hlavními cíli organizace je *„poskytovat rodinám s dvojčaty informace o dvojčatech a vícěrčatech prostřednictvím přednášek, publikací, letáků, Zpravodaje, osobních kontaktů a individuálního poradenství, iniciovat vzdělávání a podporovat výzkum potřeb rodin s dětmi z vícečetných porodů, založit a rozvíjet síť klubů s místní, oblastní a republikovou působností, zvyšovat veřejnou a odbornou informovanost o speciálních potřebách rodin s dvojčaty a vícěrčaty, tvorba a udržování databáze zkušeností, informací a kontaktů rodin s vícěrčaty“* (O nás. In: Dvojcata.cz [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata.org/o_nas).

4.3 Klub dvojčat a vícěrčat Plzeň

Klub dvojčat a vícěrčat Plzeň je pobočkou Klubu dvojčat a vícěrčat, o. s., která má samostatnou právní subjektivitu. Plzeňský klub se pomalu začíná rozvíjet podle vzoru jiných klubů v České republice. Založen byl v lednu 2011 a jeho hlavní náplní je předávání si zkušeností a informací ohledně péče o dvojčata popř. vícěrčata. Rodiny si mohou vyměňovat nápady a vzájemně se povzbuzovat. Plzeňská pobočka se snaží minimalizovat společenskou izolaci vícečetných rodin. Klub je věnován především rodinám s malými

miminky až po školáky, ovšem jsou vítáni i ostatní členové rodiny, starší vícerčata, těhotné maminky a jiní, kteří mají jakoukoliv spojitost s vícerčaty (Klub dvojčat a vícerčat Plzeň. In: Klub dvojčat a vícerčat Plzeň [online]. 2011 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.dvojcata-plzen.bluefile.cz/>).

Klub byl založen třemi „duo-matkami“. Ony samy hledaly na Plzeňsku nějakou podporu, pomoc a pochopení, ale nenašly žádnou organizaci takto zaměřenou, a proto se rozhodly tento klub založit pro matky, které také hledají pomoc a podporu. O dané organizaci pak informovaly v rámci internetu a letáčků.

„Posláním Klubu dvojčat vícerčat Plzeň je nabízet pomoc a podporu rodinám s dvojčaty a vícerčaty, které se cítí znevýhodněny v sociálním začlenění způsobeným jejich speciálními potřebami, souvisejícími s výchovou a vzděláváním dvojčat a vícerčat. Prostřednictvím aktivit, které vyvíjíme usilujeme o to, aby se rodiny s dvojčaty a vícerčaty staly součástí svého přirozeného sociálního prostředí“ (O organizaci. In: Klub dvojčat a vícerčat Plzeň [online]. 2011 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.dvojcata-plzen.bluefile.cz/nase-cinnost/>).

Klub dvojčat a vícerčat Plzeň se stal organizační složkou se samostatnou právní subjektivitou organizace Centrum pomoci rodinám s vícerčaty – Klub dvojčat a vícerčat, o.s. a zároveň je členem Českomoravské asociace Klubů dvojčat a vícerčat.

Kromě toho, že se „duo-matky“ jednou do měsíce scházejí, aby si sdělily nové zkušenosti, realizuje klub nepravidelné venkovní srazy dětí s rodiči, pravidelná setkání rodin v otevřené herně a od září 2011 realizuje 1. pilotní ročník programu „Asistent do rodiny“. Tyto aktivity mají matkám poskytnout podporu a to hlavně psychickou. Na večerním setkávání si mohou odpočinout od náročné výchovy dvou popř. více stejně starých dětí a dobrovolnický program Asistent do rodiny jim umožňuje, že se mohou věnovat pouze jednomu dítěti a o druhé dítě pečuje dobrovolník, což jim přináší určitou úlevu. Jelikož tento program je postaven na dobrovolnictví, je nezbytné se mu věnovat v následující kapitole.

5 Dobrovolnictví v prostředí občanského sektoru

V této kapitole se autorka věnuje problematice dobrovolnictví a objasňuje termíny s ním spojené. Jedná se zejména o definici pojmů dobrovolnictví a dobrovolník, vymezení práce s dobrovolníky a činnosti dobrovolnických center.

Program, v němž autorka práce uskutečňovala výzkumné šetření, je postaven právě na dobrovolnictví, a proto je důležité si výše zmíněné pojmy vymežit.

5.1 Definice a členění dobrovolnictví

Pro dobrovolnictví existuje mnoho definic. Matoušek (2003, s. 55) říká, že dobrovolnictví *„je neplacená a nekariéerní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti.“*

Dále se dobrovolnictví dá definovat jako *„ochotu člověka dát část svého času a sil ve prospěch potřebné organizace nebo člověka, aniž by s příjemcem pomoci byl vázán přátelskými či jinými vazbami“* (Druhy dobrovolnictví. In: Dobrovolnik.cz [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>).

Tošner a Sozanská (2006, s. 18) se k dobrovolnictví vyjadřují takto: *„Dobrovolnictví není obět, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacem v mezilidských vztazích.“*

Autorka práce by dobrovolnictví definovala jako *„pomoc potřebnému člověku, za niž není finančně ohodnocen.“* Dobrovolník by za svoji činnost neměl očekávat protihodnotu.

Matoušek (2003) rozlišuje vzájemně prospěšné a veřejně prospěšné dobrovolnictví. Ve vzájemně prospěšném dobrovolnictví se jedná o zájmové skupiny sdílející osobní zájmy. Veřejně prospěšné dobrovolnictví spočívá v tom, že dobrovolník věnuje část svého času a dovedností pro veřejně prospěšnou činnost, kdy se jeho klientem stává osoba s handicapem. Dobrovolnickou činnost rozděluje na formální (dobrovolník o dobrovolnictví uzavírá smlouvu s agenturou) a neformální.

V případě programu, jemuž se autorka věnuje, se podle tohoto dělení jednalo o formální veřejně prospěšné dobrovolnictví. Dobrovolníci svůj čas věnovali rodinám dvojčat na základě smlouvy podepsané s Regionálním dobrovolnickým centrem TOTEM.

Tošner a Sozanská (2006) diferencují dobrovolnictví z hlediska historického vývoje, z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá, podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci a z hlediska časového vymezení.

Z hlediska historického vývoje rozeznáváme dva typy dobrovolnictví, a to evropský model – komunitní a americký model – manažerský. Komunitní dobrovolnictví je založeno na setkávání se dobrovolníků se stejnými zájmy v přirozeném společenství, jako například církev, sportovní či dětská centra, specializované na konkrétní sociální nebo věkovou skupinu či konkrétní druh dobrovolné činnosti. Jestliže s dobrovolníky pracují profesionální dobrovolnická centra, jedná se o manažerské dobrovolnictví. Dobrovolnická centra vyhledávají osoby s altruistickým cítěním a nabízejí jim dobrovolnictví v různých organizacích (Tošner, Sozanská, 2006).

Jestliže by autorka měla rozhodnout, do jakého modelu spadá Klub dvojčat a vícerčat Plzeň se svým dobrovolnickým programem Asistent do rodiny, tak by ho zařadila pod manažerský model, protože toto dobrovolnictví probíhá pod záštitou Občanského sdružení TOTEM – regionálního dobrovolnického centra.

Z hlediska vzniku dobrovolnické činnosti rozlišujeme dobrovolnictví, které vzniká „zdola nahoru“ a dobrovolnictví, které působí „zvenčí dovnitř“. První dobrovolnictví je založené na skupině přátel, kteří se schází kvůli společné činnosti. Postupem času vzniká ve skupině neformální struktura a zraje až k registrované neziskové organizaci. Jakmile je na začátku strukturovaná organizace s profesionály, která se rozhodne spolupracovat s dobrovolníky, jedná se o dobrovolnictví působící „zvenčí dovnitř“ (Tošner, Sozanská, 2006).

Dobrovolnictví v našem případě jde stěží zařadit do některého z výše uvedeného typu dle rozdělení z hlediska vzniku. Lze ho zařadit do působícího „zvenčí dovnitř“, jelikož nejdříve vznikla organizace a poté se teprve zrealizoval program, jenž je závislý na dobrovolnících, ale zároveň je důležité zmínit, že daná organizace nemá žádné profesionály, kteří by poskytovali služby, spíše se skládá z přátel, kteří se scházejí kvůli společné činnosti, tedy by se dal zařadit do působícího „zdola nahoru“. Jedná se tedy o kvazi model dobrovolnictví.

Důležité je i rozdělení podle **pojetí dobrovolnictví v organizaci**. Buďto se jedná o organizaci, která je závislá na dobrovolnících, nebo o organizaci, kde vedle sebe vykonávají činnost dobrovolníci s profesionály či o organizaci, jejíž chod není závislý na činnosti dobrovolníků (Tošner, Sozanská, 2006).

Klub dvojčat a víceročat Plzeň je postaven na aktivitě členů občanského sdružení a program Asistent do rodiny je založen na činnosti dobrovolníků, tedy jeho fungování je zcela závislé na dobrovolnících. Dokonce i koordinátor dobrovolníků (více o něm v kapitole 5.3.1) v programu pracuje jako osoba bez finanční odměny.

Z časového hlediska rozlišujeme dobrovolnictví na jednorázové, dlouhodobé a na dobrovolnou službu. Jednorázové dobrovolnictví probíhá nejčastěji při sbírkách, kampaních, benefičních koncertech a jiných akcích. Dlouhodobá dobrovolnická pomoc probíhá opakovaně během roku (např. 2 hodiny každý týden), většinou je upravena smlouvou mezi organizací a dobrovolníkem. Dobrovolnou službou je chápána dlouhodobé dobrovolnictví, které obvykle probíhá v zahraničí. Tato služba bývá spojena s přípravou na misi i s uhrazením nákladů za cestu, ubytování aj. (Tošner, Sozanská, 2006).

V našem případě se jedná o dlouhodobé dobrovolnictví, kdy dobrovolník svoji činnost vykonává jednou týdně na dvě až tři hodiny po celý školní rok. Tato činnost je upravena smlouvou, kterou má jednotlivý dobrovolník podepsanou s Občanským sdružením TOTEM – regionálním dobrovolnickým centrem.

5.2 Dobrovolník

Dobrovolník je osoba, která poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch jiných lidí a to bez nároku na finanční odměnu (Tošner, Sozanská, 2006).

Matoušek (2003) dobrovolníka definuje jako člověka, který poskytuje pomoc a podporu bez finanční či jiné odměny. Svoji činnost vykonává buďto samostatně nebo ve spolupráci s profesionály.

Dobrovolníkem se může stát fyzická osoba starší 15 let (pro dobrovolnickou službu na území České republiky) nebo starší 18 let (pro dobrovolnickou službu v zahraničí). Tato osoba vykonává dobrovolnictví na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů).

Dobrovolníky se většinou stávají studenti, nezaměstnaní lidé, ženy pečující o rodinu a děti, důchodci a lidé, kteří považují svoji práci za jednostrannou a chtějí být v kontaktu s jinými lidmi (Matoušek a kol., 2008).

V našem případě se dobrovolníky staly studentky Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni, které věnovaly svůj volný čas a energii rodinám dvojčat, aniž by očekávaly finanční odměnu. Jak byli dobrovolníci vyhledáváni je blíže popsáno v kapitole 6.1.

5.3 Práce s dobrovolníky

Aby dobrovolníci poskytovali účinnou pomoc, je potřeba, aby před samotným dobrovolnictvím byli řádně zaškoleni v problematice, se kterou se budou stýkat, dále je třeba, aby měli k dispozici člověka, na kterého se mohou obrátit, když něco nebudou vědět a důležitá je pro dobrovolníky i supervize. Právě tyto pojmy a činnosti jsou podrobněji popsány níže.

5.3.1 Koordinátor dobrovolníků

Koordinátorem dobrovolníků se může stát zaměstnanec organizace nebo dobrovolník, který má oporu v garantovi programu. Koordinátor má za úkol vybrat dobrovolníky, zrealizovat jejich výcvik a zapojit je do chodu organizace. Kromě toho zpracovává práva a povinnosti dobrovolníků, udržuje kontakt s regionálním dobrovolnickým centrem a je kontaktní osobou pro dobrovolníky a klienty programu. Svoji roli by měl být schopen vykonávat na základě upřímných a otevřených vztahů s dobrovolníky, kteří by díky tomu měli získat jistotu, že slouží dobré věci (Tošner, Sozanská, 2006).

Autorka této práce se stala koordinátorkou dobrovolníků. O své práci na této pozici se zmínila v 6. kapitole.

5.3.2 Získávání, výběr a zaškolení dobrovolníků

Způsoby jak získat dobrovolníky záleží na tvořivosti koordinátora. Získávání dobrovolníků probíhá průběžně, ale důležitými termíny je září až říjen, kdy začíná školní rok a poté leden až únor, kdy začíná druhý semestr. Nejčastější formy získávání dobrovolníků jsou: leták, plakát, vývěska, místní tisk, regionální rozhlasové nebo televizní vysílání, náborové akce, spolupráce s dobrovolnickými centry, střední a vysoké školy,

popřípadě i osobní kontakt. Při získávání dobrovolníků se doporučuje kombinovat více forem (Tošner, Sozanská, 2006).

Doporučuje se setkání se zájemcem před zaškolováním dobrovolníků, poznat tak jeho motivaci k vykonávání dobrovolnické činnosti. Při daném setkání je zájemce seznámen s nabídkami a podmínkami organizace (Tošner, Sozanská, 2006). Jestliže by se zájemcem stala osoba psychopatická, osoba trpící duševní nemocí, příslušník náboženské sekty nebo osoba s pedofilní sexuální orientací (platí u programů pro děti) musí být vyloučena (Matoušek a kol., 2008).

Po výběru se dobrovolníci zúčastní zaškolení, které může pár minut či hodin nebo musí absolvovat celodenní či víkendový výcvik. Příprava na dobrovolnickou činnost by měla obsahovat dvě části a to obecnou a odbornou. Obecná část seznamuje dobrovolníka s posláním a cíly organizace, se základními dokumenty, strukturou organizace a se svojí budoucí činností v organizaci. V odborné části je využíváno hraní rolí klienta, spolupracovníka i svoji roli. Vždy by se školení měl zúčastnit někdo ze zaměstnanců, který dobrovolníkům nejlépe přiblíží, co budou vykonávat. Často bývá k výcviku přibrán i psycholog, který dobrovolníky posoudí z hlediska jejich zralosti pro vykonávání dané práce.

5.3.3 Supervize

„Supervize je kvalifikovaný dohled nad průběhem programu nebo projektu zaměřený na kvalitu činnosti pracovníků“ (Matoušek, 2003, s. 231). Supervize se účastní zaměstnanci pomáhajících profesí, ale i dobrovolníci. Rozdíl je v tom, že profesionály chrání od syndromu vyhoření a dobrovolníky od ztráty motivace (Tošner, Sozanská, 2006). Supervize by měla mít funkci vzdělávací, podpůrnou a řídicí (Matoušek, 2003).

Supervizi je možné rozdělit podle počtu supervidovaných na individuální (účastní se jí pouze jeden pracovník a supervizor) a skupinovou (účastní se jí 8 – 10 pracovníků a supervizor). Do skupinové supervize zařazujeme ještě supervizi týmovou, jež zahrnuje všechny pracovníky bez ohledu na jejich pozici a zaměřuje se zejména na činnost týmu jako celku. Další formou supervize je vzájemné konzultování dvou kolegů, intervize (setkání skupiny bez supervizora) a autovize (sebereflexe, pracovník si klade užitečné otázky). Kromě výše jmenovaných forem lze supervizi klasifikovat podle pozice supervizora, který může být interní či externí a také dle její četnosti na pravidelnou, příležitostní a krizovou (Matoušek a kol., 2008).

Dobrovolníci hodnoceného programu se účastnili jedné týmové supervize, kdy se supervizor zaměřil na jejich spolupráci a fungování jako celku. Supervize měla podpůrný charakter.

5.4 Dobrovolnické centrum

Dobrovolnické centrum je „organizace, která zájemcům v ČR zprostředkovává příležitosti k dobrovolné práci a vyhledává dobrovolníky pro organizace, které je potřebují“ (Matoušek, 2003, s. 54).

5.4.1 Historie

V roce 1999 vzniklo v České republice pracoviště s názvem Národní dobrovolnické centrum. Centrum se specializovalo na dobrovolnictví a zřídilo občanské sdružení HESTIA. Poté byla vytvořena síť dobrovolnických center v různých regionech (např. v Plzni, Českých Budějovicích, Brně, Ostravě aj.) Tato regionální dobrovolnická centra jsou samostatné neziskové organizace (občanská sdružení) nebo jsou součástí jiné neziskové organizace, popřípadě působí při škole (Tošner, Sozanská, 2006).

5.4.2 Poslání dobrovolnických center

„Základním posláním dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi v regionu s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity“ (Tošner, Sozanská, 2006, s. 100). Toto poslání realizují za pomoci spolupráce s médii, obcemi, samosprávnými a státními orgány, za pomoci vlastních dobrovolnických programů, za spolupráce s regionálními partnery, za pomoci vzdělávání a výzkumu i za mezinárodní spolupráce.

5.4.3 Regionální dobrovolnické centrum v Plzni

V Plzni vzniklo Občanské sdružení TOTEM – regionální dobrovolnické centrum v roce 1999. Toto sdružení je nestátní neziskovou organizací, která se snaží šířit myšlenku dobrovolnictví a poskytuje sociálně aktivizační služby. Posláním organizace je „vytvářet pozitivní a funkční mezilidské vztahy, jak v rámci rodiny, tak v širším kontextu občanské společnosti“ (Kdo jsme. In: TOTEM RDC [online]. [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.totem-rdc.cz/o-nas/kdo-jsme.htm>) Jako hlavní cíle si organizace vymezila: „propagovat a šířit myšlenku dobrovolné pomoci a rozvíjet dobrovolnictví v plzeňském regionu, poskytovat zájmové a vzdělávací aktivity pro seniory, kterými bychom přispěli k udržení jejich duševních a fyzických sil a oddálili tak dobu závislosti na pomoci druhých

a pomáhat dětem a jejich rodinám v řešení jejich obtížných životních situacích“ (Kdo jsme. In: TOTEM RDC [online]. [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.totem-rdc.cz/o-nas/kdo-jsme.htm>).

Autorka dané regionální dobrovolnické centrum zmínila, protože s ním Klub dvojčat a vícerčat Plzeň podepsal smlouvu o vysílání dobrovolníků. Tito dobrovolníci pak pomáhají v programu Asistent do rodiny, který je blíže představen v následující kapitole.

6 Dobrovolnický program Asistent do rodiny

Autorka práce se v této kapitole věnuje programu Asistent do rodiny zřízeného v rámci Klubu dvojčat a vícěrčat Plzeň. Hlavními tématy je jeho vznik, charakteristika a cíl programu, protože jsou to důležité informace k lepšímu pochopení praktické části této práce.

6.1 Vznik programu

Klub dvojčat a vícěrčat Plzeň chtěl vytvořit sociálně aktivizační program pro matky s dvojčaty a nabídl spolupráci autorce této práce, která tuto nabídku s nadšením přijala. Společně se domluvily, o čem program bude, na co se zaměří, v jakých oblastech bude matkám pomáhat aj. Po této dohodě se autorka této práce stala koordinátorkou dobrovolníků v programu Asistent do rodiny.

Jejím prvním úkolem bylo seznámit matky dvojčat s možností účastnit se tohoto programu. Využila k tomu jednu z jejich společných schůzek, kde program představila a předběžně zjistila, kdo by o tento program měl zájem. Těmto matkám dala k vyplnění vstupní dotazník (Příloha č. 1), který si vzaly domů. Po týdnu matky zkontaktovala a jednotlivě se s nimi sešla, aby spolu daný dotazník prošly.

Dalším krokem bylo sehnat asistentky. Vytvořila leták, který vyvěsila na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni, nabízela dobrovolnictví svým známým a rozeslala maily s nabídkou studentům z oboru Sociální práce a Učitelství pro mateřské školy. Dále program představila na zahajovací hodině prakticky orientovaných předmětů. Ozvalo se jí dostatečné množství zájemkyň o dobrovolnictví, se kterými se v zápětí sešla, znovu jim představila program, zodpověděla jejich dotazy a dala jim vyplnit vstupní dotazník (Příloha č. 2).

Poté byla potřeba asistentky zaškolit a seznámit je jak s organizací, tak s danou problematikou. Koordinátorka veškeré informace týkající se organizace, programu a problematiky rodin s dvojčaty sepsala do příručky, kterou jim na zaškolování předala. Všechny body zde byly dopodrobna probrány a byly doplněny o zkušenost jedné z matek dvojčat. Asistentky zde podepsaly čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti k vykonávání dobrovolnictví a dále koordinátorce odevzdaly výpisy z rejstříku trestů.

Na základě vstupních dotazníků spárovala koordinátorka asistentky s matkami. Uskutečnila seznamovací schůzky, kde byla vždy matka s dvojčaty, asistentka a samozřejmě i koordinátorka, která dohlížela nad seznámením a průběhem schůzky. Kromě toho ještě podepsala s matkou dohodu o poskytování služby a ta jí zaplatila účastnický poplatek ve výši 150,- na dítě. Dvojice (matka-asistentka) si vyměnila kontaktní údaje a domluvila si jejich první schůzku.

6.2 Charakteristika programu

Program má pomoci rodinám s víceročaty. Podstatou je úlevová péče v rodině. Ta je velice zatížena jak po stránce časové a materiální, tak i organizační a lidské. Rodina může vybírat ze tří oblastí, které byly nastaveny s cílem pomoci jí v péči o své děti. Oblasti programu jsou: 1. doprovod a asistence rodičům dvojčat při volnočasových aktivitách, 2. doprovod a asistence rodičům dvojčat při pochůzkách k lékaři či na rehabilitační cvičení a 3. individuální podpora dvojčat zaměřená na rozvoj psycho-motorických dovedností.

Cílem programu „Asistent do rodiny“ je ulevit rodině v péči o dvojčata a víceročata. Program má rodinám poskytnout možnost účastnit se volnočasových aktivit, které by pro matku se dvěma a více dětmi byly neuskutečnitelné nebo velice náročné.

Programu se mohou účastnit rodiny s dvojčaty či víceročaty ve věku 1,5 až 6 let. Rodina musí podepsat dohodu o poskytování služby. Podstatou uzavření dohody je úprava vztahů mezi účastníky programu zastoupenými jejich zákonným zástupcem a organizací, tedy stanovení bližších podmínek pro poskytování služby. Dohoda je uzavřena v současném platném právním prostředí na základě dobrovolnosti obou stran.

Po podepsání této dohody začne do rodiny docházet jednou týdně asistent. Asistentem se může stát buď student Západočeské univerzity v Plzni, nebo dobrovolník registrovaný v Regionálním dobrovolnickém centru TOTEM. Asistenti jsou vybíráni na základě přijímacího pohovoru, doložení trestní způsobilosti a čestným prohlášením dokladující jejich zdravotní způsobilost.

Dvojice (rodina-asistent) spolu tráví 2 až 3 hodiny, kdy se věnují vybrané oblasti programu.

7 Metodologie výzkumného šetření

Tato kapitola je věnována metodologii výzkumného šetření. Autorka čtenáře seznamuje s výzkumným souborem, s operacionalizací výzkumného problému a výzkumnými cíli, s použitou výzkumnou strategií, s použitými výzkumnými metodami a v neposlední řadě i s prostředím sběru dat. Výzkumné cíle práce jsou zmíněny již v první kapitole, pro přehlednost je však vymezujeme i v této kapitole.

7.1 Vymezení výzkumné strategie

Autorka práce zvolila kvalitativní výzkumnou strategii. Tento druh výzkumu se často považuje za pružný, protože v jeho průběhu se mohou otázky doplňovat. V jeho průběhu vznikají předpoklady a nová rozhodnutí o modifikaci výzkumného plánu.

Kvalitativní přístup je významný tím, že výzkumník v procesu zkoumání působí jako lidská bytost, která reaguje na všechny vzniklé situace (Matoušek a kol., 2007). Tato výzkumná strategie byla zvolena, protože autorka nechtěla získat statistické hodnoty, ale chtěla vyjádřit skutečnost týkající se daného programu a jeho fungování. K tomu využila polostrukturovaného rozhovoru, jehož otázky přizpůsobovala konkrétní situaci.

Typem tohoto výzkumného šetření je evaluace, pro níž existuje mnoho definic. Autorka zde uvádí pouze jednu, kterou považuje za výstižnou, a to: „*Evaluace znamená proces posuzování a hodnocení podstaty, hodnoty a ceny zkoumané intervence nebo objektu s cílem provést určitá rozhodnutí o přijetí, odmítnutí nebo modifikace zkoumaného programu nebo objektu na určité úrovni rozhodování*“ (Borg, Gall in Hendl, 2008, s. 291).

Dle mnohých autorů, například Hendla či Smutka, nemá evaluační výzkum žádnou speciální výzkumnou metodu, díky níž by se odlišoval od jiných sociologických výzkumů. Evaluace se neliší technikami sběru dat ani metodami analýzy dat. Evaluační výzkum tedy zahrnuje všeobecně známé metody a techniky sociálně-vědního výzkumu. Odlišuje se však smyslem a účelem výzkumu. Evaluační studie může posoudit hodnotu programu, stanovit jeho užitečnost a případně i zvýšit jeho efektivitu.

V našem případě mělo evaluační šetření zjistit spokojenost účastníků programu a napomoci k jeho zlepšení. Autorka zde považovala za vhodné vysvětlit pojem spokojenost. Matoušek (2003, s. 222) definuje spokojenost klienta jako: „*subjektivní ukazatel kvality*

péče“. Spokojenost byla hodnocena podle dostupnosti služby a mínění klientů o poskytované službě.

7.1.1 Role výzkumníka

Evaluátor by měl porozumět formálním i neformálním organizačním podmínkám evaluačního prostředí. Dále je potřeba, aby měl v organizaci personální a organizační podporu a aby věděl, komu mohou výsledky výzkumného šetření uškodit a kdo a proč si evaluaci přeje a kdo si ji nepřeje (Smutek, 2005).

Evaluátor může být buď externí, nebo interní. Externí evaluátor zastává roli konzultanta, jenž zde nemá dlouhodobé působení. Interní evaluátor na rozdíl od externího je často zaměstnancem na plný úvazek a evaluaci plní v rámci své organizace (Smutek, 2005). V našem případě je autorka evaluátorem interním a to i přesto, že není zaměstnancem. Autorka je koordinátorkou programu a zároveň asistentkou, je tedy stále v kontaktu s ostatními asistentkami a rodinami dvojčat. Velice dobře zná dané prostředí a organizační složku a nejedná se o krátkodobé působení.

Výhodou interního evaluátora je právě to, že zná organizační strukturu a kulturu organizace, je odpovědnější k implementaci evaluačních doporučení a snaží se zaměřit na celkové zájmy organizace. Mezi nevýhody patří možnost, že evaluátor může mít skrytý zájem na určitých výsledcích, může být negativně ovlivněn historií a znalostí organizačních hodnot, může být ovlivněn svým pohledem na management a nemusí mít zkušenost s velkou šíří evaluačních metod a technik (Smutek, 2005). Autorka se k výzkumnému šetření snažila stavět neutrálně, záleželo jí na jeho výsledcích, které napomohou ke zlepšení programu. Výhodou autorky bylo, že znala všechny respondentky, takže zde nevznikala žádná komunikační barikáda a rozhovor měl všechny předpoklady být otevřený a upřímný.

7.2 Vymezení výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl tvořen dvěma skupinami respondentů čítající 6 a 7 osob, které se podílely na průběhu dobrovolnického programu Asistent do rodiny od října 2011 do února 2012. Šlo o 6 rodin (matek) s dvojčaty a 7 asistentek včetně autorky práce. Asistentek bylo o 1 více než rodin z důvodu odchodu jedné z nich a nástupu nové na její místo. Vzhledem k takto malému počtu účastníků považovala autorka za nezbytné do výzkumného šetření zahrnout i sebe. Autorka se snažila být objektivní.

7.2.1 Rodiny s dvojčaty

Výzkumného šetření se zúčastnilo všech 6 matek dvojčat. Jednalo se o rodiny s dětmi od 1,5 let do 3 let. Z toho tři rodiny měly pouze dvojčata, dvě rodiny měly ještě třetí dítě. Jedna rodina měla děti čtyři.

7.2.2 Dobrovolníci

Na program se podílelo 7 asistentek, z toho kromě autorky ani jedna neměla zkušenost s dobrovolnictvím. Pět asistentek už někdy s dětmi pracovaly – čtyřikrát se jednalo o hlídání dětí někoho z příbuzenstva a jednou o vedoucí na dětském táboře. Všech sedm asistentek studovalo na Západočeské univerzitě v Plzni, pět z nich obor Sociální práce, jedna obor Učitelství pro mateřské školy a jedna obor Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání.

7.3 Operacionalizace výzkumného problému

Autorka vytvořila program Asistent do rodiny, který je určen rodinám dvojčat, a v této práci ho zhodnotila. Hlavně chtěla zjistit, zda jsou s ním uživatelé spokojeni, a proto si jako hlavní výzkumný cíl určila: „*zjistit míru spokojenosti s dosavadním fungováním programu*“ a vymezila si dílčí oblasti, z nichž vyvodila dílčí cíle práce. Těmito oblastmi byly:

- oblast „seznámení s programem“
- oblast „průběh programu“
- oblast „přínos pro zúčastněné“

V oblasti „**seznámení s programem**“ se autorka snažila zjistit, zda byli účastníci dostatečně seznámeni s programem a zda jim byly zodpovězeny všechny otázky. Z této oblasti si autorka vyvodila dílčí cíl, který zní: „*zjistit míru spokojenosti se seznámením zúčastněných s programem*“. K dané výzkumné oblasti byly formou rozhovoru kladeny jednotlivým respondentům tyto otázky:

- Jak probíhalo seznámení s programem?
- Do jaké míry jste byla spokojena s procesem zaškolování asistentů?

V oblasti „**průběh programu**“ se autorka zaměřila na to, jestli průběh programu odpovídal představám zúčastněných a zda fungovala komunikace mezi zúčastněnými

stranami. Dílčím cílem vycházejícím z uvedené oblasti zkoumání bylo „*zjistit míru spokojenosti s průběhem programu*“. Autorka si tuto oblast rozdělila na dvě podoblasti: očekávání vs. realita a komunikace mezi zúčastněnými stranami. K této oblasti zformulovala autorka otázky:

- očekávání vs. realita
 - Jaký je váš názor na seznamovací schůzku?
 - Jak probíhaly schůzky?
 - Jak na Vás působily společné akce?
 - Do jaké míry plnil program vaše očekávání?
 - Nahrazovali jste si neuskutečněné schůzky?

- komunikace mezi zúčastněnými stranami
 - Jak probíhalo domlouvání si schůzek?
 - Jste s druhou stranou v kontaktu i mimo program? Pokud ano, prosím popište.
 - Jak byste popsala vztah s druhou stranou?

V oblasti „**přínos pro zúčastněné**“ chtěla autorka zjistit, jak program ovlivňoval zúčastněné strany a do jaké míry je pro ně přínosem. K této oblasti si autorka vymezila otázky:

- Co program přinesl rodiči (matce)?
- Co program přinesl dětem?
- Co program přinesl asistentce?

Dílčím cílem byl tedy: „*zjistit přínos zúčastněným stranám*“.

Autorka si dále definovala cíl, který bude možno aplikovat do praxe. Tento cíl zní: „*vymezit silné a slabé stránky programu, které napomohou k jeho lepšímu fungování*“.

Využito bylo těchto otázek:

- Co jste v programu postrádala?
- Jaké silné stránky programu byste vyzdvihla?
- Jaká negativa jste v programu objevila?

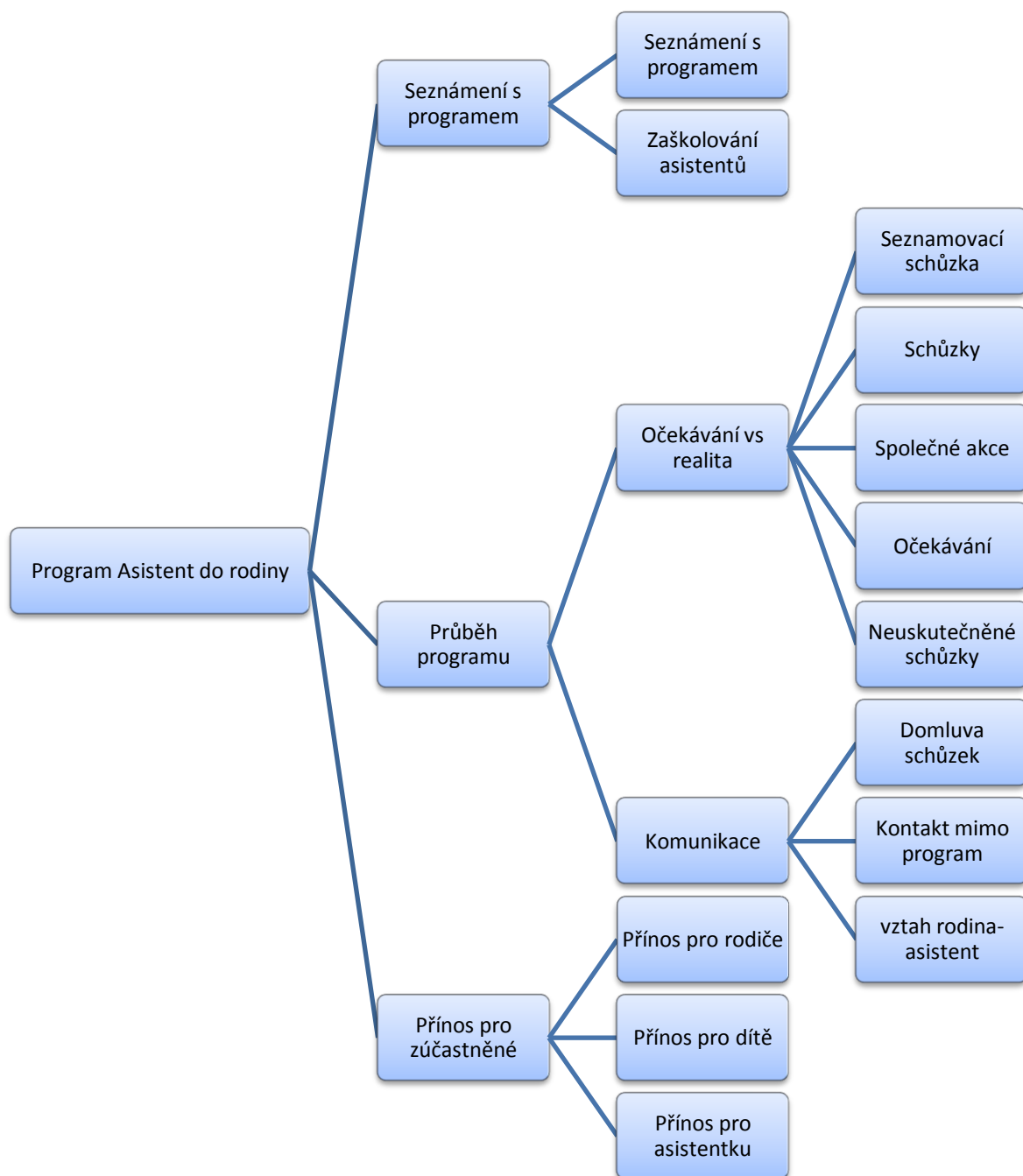
- Máte nějaká doporučení pro zlepšení fungování programu?

Pomocí těchto otázek se autorka snažila zmapovat silné a slabé stránky programu a tím napomoci jeho zlepšení a poskytnutí větší pomoci zúčastněným rodinám.

Protože se výzkumného šetření účastnily 2 skupiny respondentů (matky dvojčat a asistentky), autorka výše uvedené otázky podle potřeby upravila.

Autorka pro přehlednost zpracovala schéma operacionalizace výzkumného problému cílů práce, které považovala za důležité pro přehlednost (viz. níže), jk. i schémata obou typů rozhovorů (viz. Přílohy č. 3, č. 4).

Schéma č. 2: Operacionalizace výzkumného šetření

Zdroj: Vlastní analýza, 2012

7.4 Vymezení výzkumných metod

Autorka práce ke sběru dat využila polostrukturovaného rozhovoru a jako doplňující metodu použila dotazník.

7.4.1 Polostrukturovaný rozhovor

Hendl (2008) říká, že mimo jiné je důležité se věnovat začátku a konci rozhovoru. Na začátku je potřeba prolomit veškeré psychické zábrany a zajistit si souhlas se záznamem. Na konci rozhovoru či při loučení je možné získat ještě důležité informace.

Při osobním rozhovoru jde o interakci mezi tazatelem a dotazovaným, kdy se tazatel snaží zjistit potřebné informace, jež odkrývají, co si dotazovaný myslí, jakou má zkušenost, očekávání a jak hodnotí své prožitky. Výhodou rozhovoru je umožnění získat hlubšího a širšího zaměření. Ovšem nevýhodou zůstává časová náročnost (Surynek, Komárková, Kašparová, 2001).

Autorka použila individuálně vedený polostrukturovaný rozhovor, jehož výhodou je, že výzkumník má připravené otázky, na něž se ptá v průběhu rozhovoru a různě je obměňuje podle dané situace. Není však podmínkou se těchto otázek pevně držet, tazatel může další otázky případně doplnit.

7.4.2 Dotazník

Dotazník se často využívá společně s rozhovorem nebo pozorováním, který osvětluje interpretace získané jinou metodou (Hendl, 2008).

Autorka této práce jako doplňující metodu využila dotazníku, který byl k vyplnění předložen pouze asistentkám a týkal se pouze dílčího hodnocení programu zaměřeného na jejich zaškolení pro působení v programu. Tento dotazník se skládal z 9 otevřených otázek (viz příloha č. 5) a byl asistentkám předán k vyplnění bezprostředně po zaškolení.

7.4.3 Analýza dokumentů

Dokumenty se rozdělují na primární a sekundární. Primární dokumenty jsou informace tzv. „z první ruky“, které jsou cennější. Jedná se například o úřední záznamy, oficiální protokoly aj. Sekundární dokumenty vznikají při zpracování dokumentů primárních. Dále můžeme dokumenty členit podle tvůrce dokumentu a jeho činnosti na institucionální a osobní. Institucionální lze dále dělit na vyžádané a nevyžádané a stejně tak dělíme i osobní dokumenty (Surynek, Komárková, Kašparová, 2001).

Autorka ve výzkumném šetření využila osobních dokumentů jako doplňující metody. Jednalo se o deníky asistentek, kde popisovaly schůzky s rodinou. Tyto informace byly využity v oblasti „průběh programu“.

7.5 Prostředí a sběr dat

Sběr dat probíhal v druhé polovině probíhajícího pilotního ročníku programu Asistent do rodiny, konkrétně v únoru 2012. V tomto období se uskutečnily rozhovory s matkami dvojčat a s asistentkami. Autorka práce dostala od respondentů povolení k nahrávání rozhovorů na diktafon, a to rozhovory urychlilo a zároveň zkvalitnilo výzkum.

Dva rozhovory byly uskutečněny v prostředí školy a dalších deset se uskutečnilo v kavárně. Rozhovory prováděné po kavárnách měly přátelský a zároveň otevřený nádech, ale zároveň bylo toto prostředí velice rušné. Bohužel jedna z matek neměla hlídání pro svoje děti, takže jsme se sešly i s nimi a to byl obzvlášť rušivý podnět.

Kromě rozhovorů autorka využila doplňkových metod, a to dotazníku a analýzy dokumentů. Dotazník měl za úkol zjistit spokojenost asistentek s průběhem jejich zaškolení. Dotazník vyplňovaly bezprostředně po zaškolení v prostředí domova a poté ho autorce této práce zaslaly. Dokumenty (deníky asistentek) si autorka vyžádala od dobrovolnic v průběhu února.

7.6 Způsoby vyhodnocování získaných dat

Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně přepsány do textové podoby, aby se s údaji lépe pracovalo. Poté autorka data redukovala a rozdělila na kategorie. Patrné je tedy vyhodnocování pomocí tzv. kódování. Prostřednictvím tohoto procesu údaje rozebrala, konceptualizovala a následně skládala novými způsoby (Strauss, Corbinová, 1999)

Kódování se dělí na 3 typy: *otevřené kódování*, *axiální kódování* a *selektivní kódování*. Hranici mezi těmito typy jsou vytvořeny uměle, což způsobuje, že výzkumník může rychle a nevědomky přecházet z jednoho typu do druhého. Pomocí *otevřeného kódování* se údaje rozebírají na jednotlivé části, které se následně důkladně studují a porovnávají. Tím se zjistí podobnosti a rozdíly a to vede k novým objevům. *Axiální kódování* rozděluje údaje do kategorií na základě přihlednutí ke kontextu. Získané údaje se skládají dohromady novým způsobem. Často se prolíná s otevřeným kódováním. *Selektivní*

kódování se odvíjí od kódování axiálního, při němž se získávají určité představy o vztazích mezi jednotlivými kategoriemi. Výzkumník vytváří nové teorie na základě vyhledávání hlavních témat (Strauss, Corbinová, 1999).

Autorka práce využila, jak u rozhovorů, tak u dotazníků, otevřeného kódování, kdy si odpovědi rozdělila podle respondentů a následně je mezi sebou porovnávala a hledala rozdíly a podobnosti. Deníky asistentek si autorka řádně prostudovala a sledovala průběhy setkání. Pozorovala jaké činnosti se dvojice (rodina-asistentka) nejčastěji věnovala.

8 Výsledky

V této kapitole autorka popsala výsledky výzkumného šetření, které rozdělila podle výše nastíněné operacionalizace, tedy podle skupin respondentů a podle zkoumaných oblastí.

8.1 Rodiny s dvojčaty

8.1.1 Oblast seznámení s programem

První otázka se zaměřovala na **průběh seznámení s programem**. Všech šest matek bylo se seznámením s programem spokojeno. Matky se shodly na tom, že dostaly všechny potřebné informace a odpovědi na jejich otázky. Dokládá to jedna z výpovědí: „...*ty informace mi stačily, že co jsem potřebovala, jsem se dozvěděla.*“ Nebo jiná odpověď: „...*těší mě, že to bylo jednoduchý, připravený, že to nebylo komplikovaný.*“

Druhá otázka byla směřovaná k **zaškolování asistentů**. Pět z šesti matek si myslí, že zaškolování asistentů je zbytečné, že je ale určitě potřebné, aby asistenti dostali konkrétní informace o rodině, ke které budou přiřazeni, respektive o těch dětech, aby asistenti věděli, jak děti reagují na konkrétní situace, co mají rádi a jaké problémy se u nich vyskytují. Dokazuje to tato věta: „*No, určitě asistenti potřebují vědět aspoň základní informace o těch dětech, že jo, aby věděli, jaký ty děti jsou.*“ Nebo úryvek z výpovědi jiné matky: „...*na co ty děti reagují, v čem je problém u dětí, jak reagují na určité situace.*“ Tato myšlenka souvisí s tím, že matka je vždy přítomná u aktivit asistenta s dětmi, a to dokládá tato výpověď: „*Každopádně my rodiče jsme vždycky u toho, nikdy by nemohlo dojít k nějakému průšvih, nejsou odkázáni na sebe, na nějaké jejich rozhodnutí, tak si myslím, že nějaká jejich pravomoc nebo povinnost by nebyla tak veliká, že by bylo potřeba nějakého velkého zaškolení.*“ A ta jedna matka pokládá za důležité asistenty proškolit a to hlavně v praktické úrovni vývojové psychologie. Dokládá to úryvek: „...*předat jim více informací týkajících se samotné práce s dětmi a jejich psychomotorického rozvoje a informace z vývojové psychologie...*“ „...*jak to prakticky využít a jak to využít v přímé práci s dětmi, jak jim rozšiřovat možnosti, podněcovat je, co konkrétně s nimi dělat, aby se to či ono zlepšilo.*“

8.1.2 Oblast průběh programu

V této oblasti se autorka zaměřila na očekávání vs. realitu a komunikaci mezi matkou a asistentkou. První otázka spadající pod bod očekávání vs. realita se zaměřovala

na **seznamovací schůzku** rodiny s asistentkou. Všechny matky souhlasily s tím, že díky tomu, že schůzka proběhla spolu s koordinátorkou a za přítomnosti dětí, mohly se asistentky s dětmi seznámit. Můžeme to doložit výpovědí jedné z matek: „*Myslím si, že to bylo dobrý, že se děti seznámily s tím cizím člověkem.*“ Nebo jiná odpověď byla: „*Určitě je lepší, když se tam sejdeme všichni.*“ Jedna z matek měla připomínku, že seznamovací schůzka byla rychlá.

Další otázka se vztahovala k samotnému **průběhu schůzek**. Tři z šesti matek využívaly asistenci převážně k doprovodu do mateřských či dětských center a další tři matky kombinovaly doprovod do center, k doktorovi nebo asistentku využívaly jen k zaměstnání dětí doma či venku. Tuto flexibilitu schůzek dokazuje věta: „*Někdy jsme byli doma, někdy venku, v solné jeskyni.*“ Jedna z matek měla připomínku k délce programu. Říkala, že by se jí program hodil spíše přes léto a tak dvakrát týdně. Přímou řekla: „*...pro nás by bylo lepší, kdyby to probíhalo přes léto, když je počasí, teď jsme takový omezený.*“ „*Myslím si, že by bylo dobrý se scházet dvakrát do týdne, jednou na to plavání a jednou na to hraní-to by bylo úplně nejlepší.*“

Následující otázka se týkala **společné akce**. Společné akce se účastnilo 5 matek a všechny byly spokojené, že se mohly sejít všechny dohromady i spolu s dětmi a asistentkami. Jedna z nich zmiňuje, že by uvítala program pro děti. Ostatní matky říkaly, že program není potřeba, že jsou ty děti malé a u ničeho dlouho nevydrží. Dokazuje to věta jedné z nich: „*Nějaký program je zbytečný, nevím jak ostatní, ale my když jsme v tom centru, chvíli se účastní, ale většinou jenom holčička, ale kluk nejeví zájem o nějakou organizaci.*“ Dvě z pěti zúčastněných matek si postesklly, že nemá Klub svoje prostory a musely se tak dělit o dětský koutek i s cizími matkami a dětmi. Čtyři matky se shodly na tom, že by uvítaly více společných akcí a to třeba i venku na hřišti. Dokládá to úryvek: „*Bylo by dobrý, kdyby se ty společný akce uskutečňovaly víc...*“

Do jaké míry plnil program očekávání, byla další otázka. Zde autorka využila známkovací škálovací metody, kdy matky oznámkovaly (od 1 do 5), jak naplnil program jejich očekávání. Pět matek hodnotily program za 1 (výbornou) a z toho jedna z nich ještě dodala, že kdyby byla ještě lepší známka, tak ji zvolí, protože program předčil její očekávání. Šestá matka dala známku 2 (chvalitebně). Jejich spokojenost lze dokázat úryvkem: „*Co jsem očekávala, to se splnilo...*“ nebo úryvek: „*...dokonce i kdyby to šlo líp,*

řekla bych, že to docela předčilo moje očekávání...“ či odpověď: „... bylo to dobré, naplnilo mě to.“

Další otázka se zaměřila na **nahrazování si neuskutečněných schůzek**. Kdy čtyři z matek odpovědělo, že si schůzky nahrazovaly, jedna matka přiznala, že si neuskutečněné schůzky nenahrazovaly a matka, jež měla zkušenost se dvěma asistentkami, tak přiznala, že s první asistentkou se schůzky nenahrazovaly a u druhé, že ještě žádná schůzka neodpadla.

Následující tři otázky už se zaměřily na komunikaci mezi matkou a asistentkou. První otázka se týkala konkrétního **domlouvání si schůzek**. Pět z matek odpovědělo, že si většinou s asistentkou řekly na konci schůzky, jak to vidí s příštím týdnem a potom si to ještě telefonicky nebo emailem potvrdily. Lze si to doložit odpovědí jedné z matek: „Většinou už jakoby na schůzce předchozí a pak si to ještě ujasňujeme.“ Jedna z matek řekla, že se sházely každý týden v konkrétní den, takže si vždy přes telefon schůzku potvrdily.

Druhá otázka se snažila zjistit, **zda je matka s asistentkou v kontaktu i mimo program**. Z toho dvě matky přiznaly, že už asistentu využily k hlídání dvojčat, když rodiče nebyli z nějakého důvodu doma. Dokazuje to věta: „Svěřovala jsem jí děti, když jsem si potřebovala něco zařídit.“

Třetí otázka zjišťovala **vztah mezi matkou a asistentkou**. Kdy čtyři matky nad odpovědí neváhaly a odpověděly, že kamarádský, což dokazuje jeden z úryvků: „Kamarádskej, mě je prostě sympatická...“ a další odpověď: „Z mé strany ji vidím ráda jako kamarádku.“ Jedna z matek uznala, že jí dělá problém jejich věkový rozdíl a že si s asistentkou pořádně nemá co říct. A co se týká matky, u které se asistentky vystřídaly, tak odpověděla, že u první asistentky byl ten vztah odtažitý, ale vztah s druhou asistentkou je též na kamarádské úrovni. Většina matek (pět) nabídla asistentce tykání, z čehož čtyři asistentky to přijaly.

8.1.3 Oblast přínos pro zúčastněné

Na otázku **co program přinesl matkám**, odpověděly všechny, že rozhodně úlevu a pomoc. Oceňovaly, že se péče o dvojčata rozdělila mezi dvě osoby. Můžeme si to dokázat

na úryvku: „...že jsem cítila velkou úlevu,...“ nebo na výpovědi: „byla jsem ráda, když se to mohlo rozdělit na dva lidi.“

Další otázka se zaměřovala na **přínos dětem**, kterým byla nová teta/kamarádka a zkušenost s cizí osobou, jak uvedla většina matek. Za velký přínos považují kontakt s osobou, jež nepatří do rodiny. Děti tak získávaly určitou sebejistotu a odvalu. Jedna z odpovědí matek byla: „Přineslo jim to třeba to, že se nestydí, když jsou s třetí osobou.“

Poslední otázka směřovala k **přínosu asistentky** z pohledu matek. Při této otázce většina matek znejistila. Tři z šesti matek řekly, že je to obohatilo do budoucna, že mají zkušenost jak do budoucí profese, tak do osobního rodičovského života. Dvě matky si myslely, že mají asistentky radost z toho, že mohou být s dětmi a jedna matka si nedokázala představit, co program asistentce přináší.

8.1.4 Silné a slabé stránky programu

Na otázku **co v programu postrádaly**, dostala autorka negativní odpověď, tedy že nic nepostrádaly. Lze to dokázat jednou z výpovědí: „v programu jsem nepostrádala celkem nic, byla a jsem s ním spokojena.“

Pět z matek vidí jako **silnou stránku programu** to, že se děti setkaly s jinou autoritou než s rodiči, jedna z nich ještě dodává, že program je přínosem pro obě strany (jak pro rodiny, tak pro asistentky). Šestá matka si chválila hlavně vlastnosti své asistentky a to zejména její časovou pružnost.

Slabé stránky programu byly velice různorodé. Jedna matka litovala krátké spolupráce s asistentkou, jiná by uvítala, kdyby si asistentku mohla vybrat sama a další dvě zmínily, že vážla u některých dvojic komunikace a jedna z nich přímo zmínila, že by se ještě měl ošetřit případ, kdyby jedna ze stran chtěla spolupráci ukončit. Další dvě matky byly bez připomínek k programu. Lze doložit odpovědi některých z nich: „Jediné negativum vidím v krátkém čase spolupráce s asistentkou.“ „Asi to že bych si příště chtěla vybrat asistentku z více možností.“

Zda mají matky nějaké **doporučení pro lepší fungování programu**, byla poslední otázka. Polovina matek by uvítala více společných akcí. Dokazuje to výpověď: „Libilo by se mi více společných setkání, a to třeba i nějak tematicky zaměřených.“ Dvě matky zmiňují, že by program měl být přístupný i rodinám s dětmi mladšími než 1,5 roku života a

jedna z nich ještě doporučuje pořádat jakési projektové supervize asistentek a matek, kde by se o programu jednalo.

8.2 Dobrovolníci

8.2.1 Oblast seznámení s programem

Šest ze sedmi asistentek na otázku týkající se seznámení s programem odpovědělo, že bylo dostatečně seznámeno jeho organizací, jeho účelem a že dostaly odpověď na jejich otázku. Dokazuje to jedna z odpovědí: „*Dostala jsem všechny informace, které jsem potřebovala.*“ Jediná asistentka, která k nám byla poslaná z Regionálního dobrovolnického centra TOTEM, všechny informace nedostala. Nevěděla, v jakém období program probíhá, přímo odpověděla: „*...že jsem vůbec nezaslechla, že to končí v květnu.*“

Druhá otázka se týkala **míry spokojenosti se zaškolováním asistentů**. Pouze jedna asistentka ohodnotila zaškolování asistentů 1 (výbornou), dalších pět asistentek se přiklání ke 2 (chvalitebné). Okomentovaly ho slovy: „*Změnila bych čas školení,...*“ nebo „*Zajímavý byl příběh, jen se mi zdál až dost dopodrobna vyprávěný.*“ či „*Školení bylo příliš dlouhé.*“ Asistentka, která do programu přišla v průběhu programu, se zaškolování jako takového neúčastnila, takže ho nemohla oznámkovat. Pouze se zmínila, že by uvítala návrhy na to, co s dětmi dělat adekvátně k jejich věku.

8.2.2 Oblast průběh programu

Na první otázku, týkající se očekávání a reality, zaměřená na **seznamovací schůzku** matky s asistentkou, odpovědělo šest asistentek, že s ní byly spokojeny, z toho 2 asistentky svoji přidělenou matku už znalo z předešlých fází programu. Pět seznamovacích schůzek proběhlo v kavárně, kdy jedna z asistentek přiznala, že by byla radši v soukromí, doslovně řekla: „*No, mohlo by to asi být více v soukromí, bylo tam hodně rušivých elementů.*“ Jedna asistentka se s matkou sešla v bytě rodiny a asistentka vyslaná z Regionálního dobrovolnického centra se s matkou setkala v klubu tohoto centra. Většina asistentek uvítala, že setkání probíhalo spolu s koordinátorkou a s dětmi. To dokazuje odpověď jedné asistentky: „*Uvítala jsem, že jsem tam nešla sama, že jsi tam byla ty. Byla jsem radši, že tam byli i ty děti.*“

Na otázku **jak probíhaly schůzky**, odpověděly asistentky obdobně jako matky. Tři asistentky většinou matku doprovázely do mateřského centra a čtyři asistentky byly využívány k různorodým volnočasovým aktivitám. Jedna z asistentek vypověděla:

„Každou schůzku jsme trávili jinde.“ Jiná zase řekla: „Bud' něco doma, nebo zařizování po doktorech a podobně.“

Další otázka se **týkala společné akce**. Dvě asistentky se společné akce nezúčastnily, protože jedna v té době ještě asistentkou nebyla a jedna nedorazila, jelikož jedno z dvojčat marodilo. Všem zúčastněným asistentkám se akce líbila, ale dvě jí vytkly, že zde nebyl žádný program, zároveň ale jedna z nich uznala, že neví, jak by to bylo realizovatelné s ohledem na věk dětí, lze si to ukázat na její výpovědi: „Bylo by dobré vymyslet společný program, ale vzhledem ke stáří dětí si to nedokážu představit.“ Jiná asistentka zase vytkla, že dětský koutek byl volně přístupný i jiným rodinám. Přímou řekla: „Chtěla bych, aby se uskutečňovaly v našich prostorách, které bohužel nemám), abychom nebyly rušeny ostatními dětmi a maminkami.“ Tři asistentky se ještě zmínily, že by uvítaly, kdyby takovýchto akcí bylo více.

Následující otázka zjišťovala **míru naplnění očekávání od programu**. Opět bylo využito škálovací metody, kdy děvčata měly naplnění oznámkovat (1 – 5). Čtyři asistentky daly 1 (výbornou), kdy dvě z nich uznaly, že program očekávání předčil. Lze si to dokázat výpovědi: „...až předčil mé očekávání...“ „...ukázalo se, že mě to hodně baví a zaujalo mě to.“ Dvě asistentky program oznámkovaly 2 (chvalitebně). Jedna z nich to okomentovala slovy: „Měla jsem trochu jinou představu, očekávala jsem, že budeme chodit třeba na to cvičení.“ Sedmá asistentka zvolila známku 3 (dobré) a vyjádřila se k tomu takto: „Nebyla to vina programu, spíš jsme se s maminkou nedokázaly pořádně domluvit.“

Na otázku o **nahrazování schůzek** odpověděly čtyři asistentky bez zaváhání, že si schůzky nahrazovaly. U dvou asistentek k náhradě schůzek nedošlo a jedna asistentka přiznala, že se zatím konaly všechny schůzky.

Další otázky už spadají do okruhu komunikace mezi matkou a asistentkou. První z nich se zaměřuje na **průběh domlouvání si schůzek**. Čtyři asistentky odpověděly, že si schůzku předběžně domluvily na poslední schůzce a poté si to ještě telefonicky potvrdily. Ostatní si schůzky domlouvají telefonicky nebo emailem v průběhu týdne.

Následující otázka zjišťovala, zda je asistentka s matkou v **kontaktu i mimo program**. Zde dvě asistentky potvrdily, že jsou. Potvrzuje to výpověď jedné z nich: „Hlídala jsem děti sama.“

Poslední otázka v této oblasti se zaměřovala na **vztah asistentky s matky**. Většina asistentek (šest) považují vztah za velice přátelský a otevřený. Dokazuje to věta: „*Rozumíme si, máme si o čem povídat.*“ Nebo jiná odpověď: „*...parádní, jako dvě kámošky.*“ Z těchto šesti jsou čtyři asistentky, které si matkou tykají.

8.2.3 Oblast přínos pro zúčastněné

Co program přinesl matce, byla první otázka v této oblasti. Asistentky neváhaly a jmenovaly: ulehčení, pomoc, odpočinek, možnost si s někým popovídat, čas na sebe aj. Bylo vidět, že v programu vidí velký přínos pro matky. Jedna z výpovědí byla: „*Rozhodně trochu ulehčení, a že si může s někým popovídat...*“ „*Myslím, že byla ráda, že má čas sama na sebe, i na své pracovní záležitosti.*“

Další otázka se týkala **přínosu dětem**. Zde už asistentky zaváhaly, ale pět asistentek nakonec odpovědělo, že jim program přinesl možnost setkání s cizí osobou/novou tetou. Dokazuje to úryvek: „*Určitě zkušenost do budoucnosti, až budu mít svoje děti.*“ Jedna asistentka se zase zmínila, že děti mají možnost se setkat s jinými dvojčaty a sedmá asistentka prohlásila, že ty děti z toho ještě nemají rozum, takže nic.

Poslední otázka této oblasti se dotýkala přímo **asistentek a jejich přínosu**. Většina asistentek (šest) uznala, že to byla veliká zkušenost do budoucnosti a jedna asistentka viděla přínos v tom, že si mohla teorii ze školy spojit s praxí, a to dokazuje její výpověď: „*Hlavně z učitelského hlediska to spojení teorie ze školy o vývoji dětí a tak, s tou praxí*“

8.2.4 Silné a slabé stránky programu

Pět asistentek **postrádalo** více společných akcí, z nichž jedna ještě zmiňovala nedostatek informací o vývoji a výchově dětí, což dokazuje její výpověď: „*Poučení o výchově dětí, jak s nimi trávit volný čas, jak o ně pečovat a jak jim pomáhat s vývojem řeči.*“ Jedna asistentka postrádala spíše kontakt s ostatními asistentkami, přímo řekla: „*větší kontakt s ostatními asistentkami a možné předávání zkušeností.*“

Silné stránky byly různorodé, každá z asistentek vyzdvihovala něco jiného. Byla zmíněna časová flexibilita, ulehčení práce matkám, dobrá informovanost, otevření nových možností, nové zkušenosti, možnost pracovat s dětmi a dobrá organizovanost.

Negativum asistentky zatím žádné neobjevily. Pouze jedna zmiňovala, že netušila, že se program může ukončit bez domluvy s asistentkou.

Dvě asistentky pro **zlepšení programu doporučovaly** větší propagaci programu. Dokazuje to výpověď: *„Možná bych se snažila dostat do programu víc maminek a víc dobrovolníků. O asistenci v rodině nikdo z mého okolí nevěděl, proto bych možná natiskla letáčky pro příští rok a vyvěsila je i na jiných katedrách pedagogické katedry.“* Většina asistentek by uvítala více společných akcí, popř. nějaký výlet do blízkého okolí.

9 Shrnutí výsledků

V této kapitole autorka interpretuje získaná data, která se snaží vidět v širším kontextu. Snaží se tedy jednotlivé výsledky vztahovat ke zvoleným oblastem a cílům stanovým na začátku této práce.

Výzkumného šetření se zúčastnilo 6 rodin dvojčat a 7 dobrovolnic, které do rodin docházely v rámci programu Asistent do rodiny. Hlavní výzkumnou metodou zvolila autorka polostrukturovaný rozhovor a jako doplňkové metody použila dotazník a analýzu dat. Výzkumné oblasti a dílčí cíle byly již zmíněny v metodologické části této práce.

První oblast „**seznámení s programem**“ měla za dílčí cíl: „*zjistit míru spokojenosti se seznámením zúčastněných s programem.*“ K oblasti se vztahovaly pouze dvě otázky, kdy se každá věnovala jinému tématu a ještě se lišily v závislosti na respondentu.

Jak asistentky, tak matky byly velice spokojeny se seznámením s programem jako takovým. Chválily si, že se jim dostalo dostatek informací a odpovědi na položené otázky. Otázka týkající se zaškolování asistentů byla diferencována na 2 verze. Matky odpovídaly na to, zda vůbec asistentky zaškolovat a popřípadě jak. Velká většina je přesvědčená o tom, že zaškolování není potřeba, pouze by měly asistentky vědět potřebné informace týkající se konkrétní rodiny.

Asistentky pro změnu hodnotily průběh zaškolování. Všechny byly spokojené, ale zároveň každá měla nějakou výtku. Přípomínky ze strany asistentek se týkaly nedostatku proškolení ohledně výchovy dětí a jejich dovedností v konkrétním věku a také místa a délky proškolení.

K oblasti „**průběh programu**“ se vztahoval dílčí cíl znějící: „*zjistit míru spokojenosti s průběhem programu*“. Tato oblast obsahovala pět otázek zahrnující průběh programu od seznámení dvojic přes jednotlivé schůzky po společnou akci a dále 3 otázky týkající se komunikace mezi matkou a asistentkou.

Matky i asistentky byly s průběhem velice spokojeny, pár z nich i přiznalo, že program předčil jejich očekávání. Všechny se shodly, že bylo dobré, když u seznamovací schůzky byla přítomna i koordinátorka programu a děti. Průběhy schůzek si domlouvala každá dvojice individuálně, někomu vyhovovalo, když je asistentka doprovázela do mateřského centra, jiné uvítaly pomoc asistentky doma. Nahrazování schůzek bylo také

rozdílné podle dvojice, našly se i dvojice, které si schůzky nenahrazovaly, i když to je jedno ze základních pravidel v programu. Schůzky autorka zaznamenala do následující tabulky podle deníků asistentek. Je potřeba zdůraznit, že za celý ročník se mělo uskutečnit 26 schůzek, což je minimálně 52 hodin. Dle tabulky je vidět, že tyto hodiny mají splněny pouze tři dvojice (rodina-asistentka), ale zároveň je důležité dodat, že u jedné rodiny se vyměnil Asistent 7 s Asistentem 5, takže tato rodina má taktéž splněný počet hodin. U jedné dvojice nejsou hodiny splněny kvůli časté nemoci a předčasného ukončení poskytování služby a u druhé kvůli přestěhování rodiny mimo Plzeň.

Tabulka č. 2: Schůzky asistentek s rodinami

	Asistent 1	Asistent 2	Asistent 3	Asistent 4	Asistent 5	Asistent 6	Asistent 7	Celkem
Počet schůzek	19	26	27	19	11	21	6	129
Průměrná doba schůzky	3,34	2,23	2,96	2,26	3,14	2,29	2,5	2,67
Hodiny s rodinou	63,5	58	80	43	34,5	48	15	342

Zdroj: Vlastní analýza, 2012

Co se týká společné akce, tak všechny matky i asistentky byly spokojené a dokonce by i uvítaly mnohem více takových akcí. Pouze jedna matka a jedna asistentka vytýkaly, že při společné akci nebyl žádný program.

Co se týče komunikace, tak probíhala většinou bez problémů, a to na přátelské úrovni. Čtyři dvojice si tykaly a dvě matky využívaly asistentky i mimo program k hlídání dětí.

Oblast „**přínos pro zúčastněné**“ si specifikoval cíl: „*zjistit přínos zúčastněným stranám*“. Zde byly definovány 3 otázky, zaměřující se na děti, matky a asistentky. Odpovědi na ně si byly velice podobné.

Respondentky se ve většině případů shodly na tom, že program přinesl dětem novou tetu, matky k tomu ještě zdůrazňovaly, že se jednalo o osobu mimo rodinu, že si musely zvykat na cizí osobu a prostředí a tím, že získávaly sebejistotu a odvalu. Matkám program přinesl úlevu a pomoc, péče o děti se mohla rozdělit mezi dvě dospělé osoby. A asistentkám to přineslo velkou zkušenost do budoucnosti, jak už z rodičovského hlediska, tak i z profesního.

V této oblasti můžeme vidět, že program naplňuje svůj cíl, kterým je ulehčení rodině pečující o dvojčata. Kromě toho si i asistentky rozšiřují svoje zkušenosti v oblasti výchovy a péče o děti.

Základním výzkumným cílem bylo „*zjistit míru spokojenosti s dosavadním fungováním programu*“. Z výsledků je vidět, že zúčastněné strany programu byly s takto nastaveným programem převážně spokojeny. Samozřejmě se vyskytly i některé nedostatky a výtky ze stran matek i ze stran asistentek, které jsou zmíněny v následující kapitole s názvem Doporučení pro program.

10 Doporučení pro program

V rámci výzkumného šetření se autorka také zaměřila na cíl: „*vymezit silné a slabé stránky programu, které napomohou k jeho lepšímu fungování*“. V rámci rozhovorů byly respondentkám položeny 4 otázky týkající se tohoto cíle.

Jak bylo již výše zmíněno, tak obě strany byly s programem z velké části spokojeny. Ovšem vyskytlo se pár situací, které nebyly nikterak ošetřeny. Jedná se zejména o postup při ukončení poskytované služby. Měly by se stanovit pravidla, kde bude přesně řečeno jak postupovat, a to jak ze strany rodiny, tak ze strany asistentky. V letošním nultém ročníku se totiž program setkal s tím, že jak matka, tak asistentka, která chtěla ukončit svoji účast v programu, tuto situaci vyřešila tím, že se přestala ozývat druhé straně a ani tuto situaci neoznámila koordinátorce programu. Autorka doporučuje zanést tuto situaci do pravidel.

Dalším úskalím programu byla cílová skupina, kterou byla rodina s dětmi ve věku od 1,5 roku do 6 let. V praxi se ovšem zjistilo, že někteří rodiče s dětmi od 3 let o program už zájem nemají, protože matky už chodí do práce a děti do mateřské školy. Naopak matky s dětmi mladšími 1,5 roku o programjevily velký zájem. Tyto rodiny často navštěvují lékaře a rehabilitace, a právě tehdy by potřebovaly doprovod druhé dospělé osoby. Vzniká zde tedy požadavek, aby byl program přístupný rodinám s dětmi mladšími 1,5 roku života.

Kromě těchto dvou důležitých bodů se ještě vyskytovaly výtky ohledně společných akcí. Účastníci programu by uvítali mnohem více takovýchto akcí, někteří z nich i požadovali spojení akcí s nějakou tematikou a zorganizovaným programem. Jiní ovšem říkali, že program pro děti tohoto věku je zbytečný, protože u ničeho dlouho nevydrží. Zde se vyskytuje otázka, jak tuto situaci vyřešit. Určitě by se dalo akce tematicky obohatit, rozhodně by neměl být problém udělat více takových společných schůzek, ale zůstává zde otevřená otázka ohledně organizace. Autorka tuto problematiku nechává organizátorům k zamyšlení, ale přiklání se spíše k neorganizovaným schůzkám.

Ještě je potřeba se zamyslet nad výpovědí jedné z matek, která by si chtěla vybírat asistentku sama. Svým způsobem je to pochopitelné, ale zároveň nemožné zejména z kapacitního důvodu a také by to bylo velice časově náročné.

Posledním doporučením ze strany jedné z matek bylo, že by se měly konat setkání matek s asistentkami, kde by se řešily organizační věci a připomínky týkající se programu.

Rozhodně by tyto schůzky mohly mít velice kreativní nádech a díky nim by se program mohl stále zlepšovat a plnit nejrůznější představy a přání uživatelů této služby.

Všechny tyto body jsou pouhá doporučení, jež by se mohla v praxi uplatnit, a tím se mohl program Asistent do rodiny vylepšit. Každopádně spokojenost uživatel byla veliká. Kromě výtek byly vyzdvihovány kladné stránky jako časová flexibilita, nové zkušenosti, informovanost, případná možnost obrátit se na koordinátorku programu, rozhodně velká pomoc rodinám aj.

Závěr

Hlavním výzkumným cílem této práce bylo „*zjistit míru spokojenosti s dosavadním fungováním programu*“. Tento cíl jsem si stanovila především kvůli tomu, abych zjistila, zda a do jaké míry daný program splnil očekávání v něj kladená ze strany všech zúčastněných a hlavně zda naplnil svůj programový cíl, kterým byla pomoc rodinám s péčí o dvojčata.

Provedené výzkumné šetření v zásadě poukázalo na velikou míru spokojenosti ve všech zkoumaných aspektech programu. Při uskutečněných rozhovorech mi dokonce několik matek i asistentek přiznalo, že program jejich očekávání předčil. Dokazuje to mimo jiné i fakt, že průměrná známka, kterou měly zúčastněné matky a asistentky ohodnotit program Asistent do rodiny, vyšla 1,4. Toto číslo já osobně považuji za veliký úspěch a oporu pro uskutečnění dalších ročníků. V rámci programu proběhl jeho pilotní ročník, který by měl, dle základních plánů, rozhodnout o tom, zda bude tento program i nadále fungovat, nebo se už další ročníky neuskuteční. Na základě vyhodnocení těchto výsledků se zasvěceně a uvědoměle odvažuji prohlásit, že daný nově vzniklý a slibně se vyvíjející program má před sebou ještě mnoho dalších úspěšných ročníků.

Všechny tyto informace vyplývající z výzkumného šetření, a to jak kladné, tak i těch několik málo záporných, které však byly nezbytné pro zjištění a především odstranění chyb a zavedení preventivních postupů, mě, jakožto koordinátorku tohoto programu, velice potěšily, opravdu povzbudily a silně mě motivovaly k budoucí realizaci dalšího ročníku programu Asistent do rodiny. Zajisté si beru k srdci i výsledky vyplývající z výzkumného šetření, které mělo, mimo jiné: „*vymezit silné a slabé stránky programu, které napomohou k jeho lepšímu fungování*“. Odpovědi na otázky týkající se tohoto cíle mně výrazně pomohly k poznání kladných a hlavně záporných stránek programu. V příštím ročníku bych se především ráda zaměřila na častější uspořádávání společných schůzek matek, asistentů a dětí, popřípadě i s nějakým organizovaným programem a zadruhé bych chtěla vylepšit pravidla programu, zejména ty, která se týkají ukončení poskytované služby.

Resumé

Hlavním tématem této bakalářské práce byla problematika sociální pomoci rodinám s dvojčaty a vícčaty, v praktické části pak výzkumně zaměřená na vyhodnocení fungování pilotního ročníku sociálně aktivizačního programu Asistent do rodiny, který je realizován občanským sdružením Klub dvojčat a vícčat Plzeň. Teoretická část směřovala od obecného vymezení teoretických konceptů ke konkrétním pojmům nezbytným pro pochopení praktické části – tedy prováděného výzkumného šetření. Diskutovány byly pojmy náročný životní situace rodin dvojčat a vícčat, občanský sektor a dobrovolnictví v něm. Popsány byly organizace pomáhající rodinám s dvojčaty a vícčaty a v neposlední řadě program Asistent do rodiny, jehož se týkalo prováděné výzkumné šetření. V praktické části byla popsána metodologie výzkumného šetření. Hlavním výzkumným cílem bylo „zjistit míru spokojenosti s dosavadním fungováním programu.“ Výzkumné šetření bylo prováděno 3 výzkumnými metodami (polostrukturovaný rozhovor, dotazník, analýza dokumentů), na jejichž základě byla zjištěna spokojenost s programem, byly odhaleny kladné stránky programu a zároveň i některé nedostatky. Z tohoto důvodu byla v závěru předkládané bakalářské práce navržena doporučení pro praxi.

Summary

The main topic of this bachelor thesis was the issue of social assistance to families with twins and multiples, in its practical / research part aimed to evaluate the pilot year social activation program “Assistant to the family” functioning, which is implemented by the Civic Association of twins and multiples - Club Plzen. The theoretical part is facing away from the general definition of theoretical concepts to specific concepts necessary for understanding the practical – research part. Concepts discussed were demanding life situation of families of twins and multiples, civil sector and volunteering in it. Organizations described were those helping families with twins and multiples, and last but not least the program “Assistant to the family”, which is covered by the research. The practical part describes the research methodology. The main research objective was to "determine the level of satisfaction with the current operation of the program." The survey was carried out three research methods (semi-structured interview, questionnaire, document analysis), on the basis of which there was found out the satisfaction with the program and there were identified positive aspects of the program and also some shortcomings. For this reason, the conclusion presented in the thesis suggests recommendations for practice.

Seznam schémat a tabulek

SCHÉMA Č. 1: SCHÉMA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ.....	13
SCHÉMA Č. 2: OPERACIONALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
TABULKA Č. 1: SOCIÁLNÍ DÁVKY.....	7
TABULKA Č. 2: SCHŮZKY ASISTENEK S RODINAMI.....	47

Použitá literatura

1. BAČUVČÍK, Radim. *K terminologii neziskového sektoru*. Katedra marketingových komunikací, Fakulta multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně
2. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
3. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
4. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
5. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
6. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.
7. PŘÍHODOVÁ, Alice. 2004. Koncept komunity v komunitní sociální práci. *Sociální práce: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci*. ISSN 1213-624
8. REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: EKOPRESS, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5.
9. RULÍKOVÁ, Klára VÍTKOVÁ. *Co nevíte o dvojčatech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-613-1.
10. RULÍKOVÁ, Klára. *Dvojčata*. Brno: Computer press, 2008. ISBN 978-80-251-2113-9.
11. SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.
12. SMUTEK, Martin. *Evaluaace sociálních programů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-811-7.
13. STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
14. SURYNEK, Alois a kol. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-038-4.

15. TOŠNER, Jiří, SOZANSKÁ, Olga. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.
16. Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů.
17. Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře.
18. Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění.
19. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).

ÉLEKTRONICKÉ ZDROJE

1. O nás. In: Dvojcata.org [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.dvojcata.org/o_nas
1. Curtin Uviversity Australia [online]. 2010. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://tandm.curtin.edu.au/>
2. Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat [online]. [cit. 2012-02-25] Dostupné z: <http://www.dvojcata-asociace.cz/>
3. Druhy dobrovolnictví. In: Dobrovolnik.cz [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>
4. Klub dvojčat a vícerčat Plzeň [online]. 2011 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.dvojcata-plzen.bluefile.cz/>
5. Regionální dobrovolnické centrum TOTEM [online]. [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.totem-rdc.cz/>
6. Změny v legislativě pro NNO. In: Spiralis-os.cz [online]. 2012. [cit. 2012-06-10]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nn>

Přílohy

Příloha č. 1: Vstupní dotazník pro rodiny

Vstupní dotazník

Poskytnuté informace jsou nezbytné pro informovanost budoucího asistenta dětí a pro zajištění kvalitního poskytování služby v programu Asistent do rodiny. Veškeré informace jsou považovány za důvěrné a takto s nimi bude i nakládáno.

	dvojče A	dvojče B
příjmení dětí		
jména dětí		
přezdívka ... <i>aneb jak jim říkáme</i>		
datum narození		
věk k 1. 9. 2011		

Bydliště:

ulice _____ č.p. _____ obec _____ PSČ _____

Kontakt na rodiče – zákonné zástupce dětí:

1. matka

jméno a příjmení _____
 tel. číslo domů _____ mobil _____ práce _____
 e-mail _____

2. otec

jméno a příjmení _____
 tel. číslo domů _____ mobil _____ práce _____
 e-mail _____

3. další

jméno a příjmení _____ vztah k zájemci _____
 tel. číslo domů _____ mobil _____ práce _____

Uved'te prosím jednu nebo více nabízených oblastí, kterou byste rádi využili

(zaškrtněte nebo uveďte pořadí)

☐	doprovod a asistence rodičům dvojčat při volnočasových aktivitách
☐	doprovod a asistence rodičům dvojčat při pochůzkách k lékaři či na rehabilitační cvičení
☐	individuální podpora dvojčat zaměřená na rozvoj psycho-motorických dovedností

V Plzni dne: _____

Podpis: _____

DVOJČE A: _____ **(jméno)**

Uveďte prosím oblíbené činnosti vašeho dítěte (slouží jen orientačně), popřípadě i zkušenost s danou činností (činnosti, které lze s pomocí asistenta uskutečňovat):

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Uveďte prosím, jaké činnosti vaše dítě rádo nemá:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Podějte prosím informace týkající se zdravotního stavu (dále ZS) dítěte, které jsou žádoucí vzhledem k povaze poskytované služby (předčasný porod a s tím spojená nízká porodní váha, poporodní komplikace, ZS v průběhu 1. roku života, rehabilitační cvičení, dosud prodělané nemoci, zjištěné alergie (jaké), psychomotorické opoždění, atp.).

Úroveň komunikace:

Úroveň pohybových dovedností:

Uveďte prosím omezení týkající se stravování (speciální dieta, cukrovka, atp.):

Potřebuje dítě asistenci při jídle? ano ne částečně

Prosím popište:

Dítě potřebuje asistenci s (specifikujte prosím úplnou asistenci – ÚA, částečnou asistenci – ČA, ústní připomenutí – ÚP):

Oblékání _____ obouvání _____ mytí rukou _____ potřeba užívat WC _____
Jakékoliv doplňující informace k výše uvedenému:

Nestandardní reakce dítěte v určitých „zátěžových“ situacích (jakých)? V kladném případě prosím specifikujte a uveďte okolnosti, na které by měl být asistent připraven. Uveďte prosím i vhodnou reakci na výše uvedené:

Představte si, že jste se právě stal/la asistentem vašemu synovi/dceři. Jaké informace by bylo užitečné o vašem dítěti pro tuto činnost vědět?

Vaše další doporučení a rady:

DVOJČE B: _____ **(jméno)**

Uveďte prosím oblíbené činnosti vašeho dítěte (slouží jen orientačně), popřípadě i zkušenost s danou činností (činnosti, které lze s pomocí asistenta uskutečňovat):

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Uveďte prosím, jaké činnosti vaše dítě rádo nemá:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Podějte prosím informace týkající se zdravotního stavu (dále ZS) dítěte, které jsou žádoucí vzhledem k povaze poskytované služby (předčasný porod a s tím spojená nízká porodní váha, poporodní komplikace, ZS v průběhu 1. roku života, rehabilitační cvičení, dosud prodělané nemoci, zjištěné alergie (jaké), psychomotorické opoždění, atp.).

Úroveň komunikace:

Úroveň pohybových dovedností:

Uveďte prosím omezení týkající se stravování (speciální dieta, cukrovka, atp.):

Potřebuje dítě asistenci při jídle? ano ne částečně

Prosím popište:

Dítě potřebuje asistenci s (specifikujte prosím úplnou asistenci – ÚA, částečnou asistenci – ČA, ústní připomenutí – ÚP):

Oblékání _____ obouvání _____ mytí rukou _____ potřeba užívat WC _____
Jakékoliv doplňující informace k výše uvedenému:

Nestandardní reakce dítěte v určitých „zátěžových“ situacích (jakých)? V kladném případě prosím specifikujte a uveďte okolnosti, na které by měl být asistent připraven. Uveďte prosím i vhodnou reakci na výše uvedené:

Představte si, že jste se právě stal/la asistentem vašemu synovi/dceři. Jaké informace by bylo užitečné o vašem dítěti pro tuto činnost vědět?

Vaše další doporučení a rady:

Den v týdnu	Volný čas, ve kterém je možno scházet se s asistentem v rámci programu AdR
pondělí	
úterý	
středa	
čtvrtek	
pátek	
poznámka:	
PODPIS:	

Příloha č. 2: Vstupní dotazník pro asistenty

Dotazník dobrovolníka

Jméno a příjmení: _____

Datum narození: _____ **Rodné číslo:** _____

Bydliště trvalé: _____

Bydliště přechodné: _____

Kontaktní telefon: _____

E-mailová adresa: _____

Studovaná škola: _____

Studijní obor a ročník: _____

Vykonával/a jste někdy dobrovolnou činnost?

Ne

Ano

Jakou? _____

Máte nějaké zkušenosti s prací s dětmi?

Ne

Ano

Jaké? _____

Proč jste si vybral/a náš program?

Máte nějaké obavy z vykonávání dobrovolnictví v našem programu?

Ne

Ano

Jaké? _____

Na co se těšíte?

Uved'te prosím pořadí oblastí vašeho působení, které byste upřednostnil/a:

	Doprovod a asistence rodičům dvojčat při volnočasových aktivitách
	Doprovod a asistence rodičům dvojčat při pochůzkách k lékaři či na rehabilitaci
	Individuální podpora dvojčat zaměřená na rozvoj psycho-motorických dovedností

Vypište prosím, kdy byste se mohl/a scházet s rodinou:

Pondělí	
Úterý	
Středa	
Čtvrtek	
Pátek	

V Plzni dne:

Podpis:

Příloha č. 3: Schéma rozhovoru s matkami

Dobrý den! V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma Tvorba, realizace a evaluace sociálně aktivizačního programu pro rodiny dvojčat, jejíž součástí je i rozhovor s účastníky programu Asistent do rodiny. Proto se Vás chci zeptat, zda se samotným rozhovorem souhlasíte a zda Vám nevadí, že náš rozhovor bude nahráván. Chci Vás také poprosit, abyste uváděli pravdu a byli upřímní, protože závěry této práce budou poskytnuty pracovníkům programu, kteří budou moct díky Vám stávající program a službu v něm poskytovanou zkvalitnit.

- 1) oblast „seznámení s programem“
 - Jak probíhalo seznámení s programem?
 - Co si myslíte o zaškolování asistentů?
- 2) oblast „průběh programu“
 - očekávání vs. realita
 - Jaký je váš názor na seznamovací schůzku?
 - Jak probíhaly schůzky?
 - Jak na Vás působily společné akce?
 - Do jaké míry plnil program Vaše očekávání?
 - Nahrazovali jste si neuskutečněné schůzky?
 - komunikace mezi zúčastněnými stranami
 - Jak probíhalo domlouvání si schůzek?
 - Jste s druhou stranou v kontaktu i mimo program? Pokud ano, prosím popište.
 - Jak byste popsala vztah s druhou stranou?
- 3) oblast „přínos pro zúčastněné“
 - Co Vám program přinesl?
 - Co program přinesl Vaším dětem?
 - Co si myslíte, že program přinesl asistentce?
- 4) negativa vs. pozitiva
 - Co jste v programu postrádala?
 - Jaké silné stránky programu byste vyzdvihla?
 - Jaká negativa jste v programu objevila?
 - Máte nějaká doporučení pro zlepšení fungování programu?
- Chtěla byste něco dodat?

Příloha č. 4: Schéma rozhovoru s asistentkami

Dobrý den! V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma Tvorba, realizace a evaluace sociálně aktivizačního programu pro rodiny dvojčat, jejíž součástí je i rozhovor s asistentkami programu Asistent do rodiny. Proto se Vás chci zeptat, zda se samotným rozhovorem souhlasíte a zda Vám nevadí, že náš rozhovor bude nahráván. Chci Vás také poprosit, abyste uváděli pravdu a byli upřímní, protože závěry této práce budou poskytnuty pracovníkům programu, kteří budou moct díky Vám stávající program a službu v něm poskytovanou zkvalitnit.

- 1) oblast „seznámení s programem“
 - Jak probíhalo seznámení s programem?
 - Do jaké míry jste byla spokojena s procesem zaškolování asistentů?
- 2) oblast „průběh programu“
 - očekávání vs. realita
 - Jaký je váš názor na seznamovací schůzku?
 - Jak probíhaly schůzky?
 - Jak na Vás působily společné akce?
 - Do jaké míry plnil program Vaše očekávání?
 - Nahrazovali jste si neuskutečněné schůzky?
 - komunikace mezi zúčastněnými stranami
 - Jak probíhalo domlouvání si schůzek?
 - Jste s druhou stranou v kontaktu i mimo program? Pokud ano, prosím popište.
 - Jak byste popsala vztah s druhou stranou?
- 3) oblast „přínos pro zúčastněné“
 - Co si myslíte, že program přinesl rodině (matkám)?
 - Co si myslíte, že program přinesl dětem?
 - Co program přinesl Vám?
- 4) negativa vs. pozitiva
 - Co jste v programu postrádala?
 - Jaké silné stránky programu byste vyzdvihla?
 - Jaká negativa jste v programu objevila?
 - Máte nějaká doporučení pro zlepšení fungování programu?
- Chtěla byste něco dodat?

Příloha č. 5: Dotazník týkající se školení asistentů

1. Co jste očekávala od dnešního školení?
2. Co se vám líbilo?
3. Co se vám nelíbilo?
4. Co vám na školení chybělo?
5. Co byste při školení vypustila?
6. Co byste změnila?
7. Máte nějaké připomínky, komentáře?
8. Jakou známkou byste dnešní školení ohodnotila? (1=výborná, 5=nedostatečná)
9. Splnilo školení vaše očekávání?